

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณคดีที่เกี่ยวข้องออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แนวความคิดในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
- ตอนที่ 2 การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาต่อเนื่อง
- ตอนที่ 3 แนวทางการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการ
- ตอนที่ 4 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และเทคนิควิธีการสอนผู้ใหญ่
- ตอนที่ 5 ปัญหาของนักศึกษา
- ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวความคิดในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ถือหลักการเรียนเพื่อการทำงานและการทำ
งานเพื่อการเรียนรู้ (วิชา อุตศาสตร์ และอุดม เชยกิจวงศ์ 2523:34) หลักดังกล่าวนี้เป็นหลัก
การที่เป็นความจริงอันเป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์เพราะงานกับมนุษย์ก็คื งานกับชีวิตก็คื เป็นสิ่งที่แยก
จากกันไม่ได้ การศึกษานอกโรงเรียนจึงนำเอาความจริงที่เป็นธรรมชาติดังกล่าวนี้มาเป็นหลักการ
สำคัญในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน นอกจากนี้ในประเทศไทย หลักการของกลุ่ม
มนุษยนิยม(Humanistic) ก็เป็นที่ยอมรับในวงการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน
เป็นอย่างมาก เพราะปรัชญาการศึกษากลุ่มมนุษยนิยมให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาตัวผู้เรียน
เพื่อให้เป็นคนที่มีคุณภาพที่สุด เป็นที่บรรลุสัจจการแห่งตน (Self-actualization) และเป็น
ที่ปฏิบัติการณ์ได้สมบูรณ์แบบ (fully functioning persons) มโนทัศน์เรื่องการพัฒนาตัวผู้ใหญ่
หรือการพัฒนาคุณภาพของคนนี้ นับว่าสอดคล้องกับปัญหาของสังคมไทยในสมัยปัจจุบันที่ให้ความสำคัญ
ในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กล่าวคือ รัฐบาลได้ให้ความสนใจ และยอมรับความสำคัญของ

ปรัชญากลุ่มมนุษยนิยมในเรื่องคุณภาพของคนและคุณภาพชีวิต (อุนดา นพคุณ 2527 : 92)

ภารกิจของการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการพัฒนากำลังคน คือ (อุนดา นพคุณ 2523 : 112)

1. การจัดกิจกรรมทางการศึกษาอย่างกว้างขวางในหลายรูปแบบ ตามสถาบันและสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น โครงการฝึกอบรมผู้ที่มีมือตามโรงงาน หรือในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานตามชุมชนชนบท ในสถานที่ฝึกอบรมหรือศูนย์หน่วยราชการต่างๆ เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพ หน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่ ฯลฯ

2. การจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ปฏิบัติอยู่ เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ เช่น ในรูปแบบของการฝึกอบรมสัมมนา เช่น การฝึกอบรมแบบระหว่างประจำการ (In-Service Training) หรือการให้เข้าหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น

3. การจัดกิจกรรมในรูปแบบของการให้การศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือการศึกษาต่อเนื่อง สำหรับผู้ที่ออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว การศึกษารูปแบบนี้อาจจัดขึ้นสำหรับผู้จบการศึกษาในระดับหนึ่ง แต่ความรู้ที่ได้รับมาแล้วอาจขาดหายไปบ้าง ต้องมีการกระตุ้นและส่งเสริมกิจกรรมประเภทนี้ อาจจะเป็นไปในลักษณะของการฝึกอบรมก่อนประจำการ (Pre-Service Training) เนื่องจากความรู้ด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์มีความก้าวหน้า เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ บุคคลจึงจำเป็นต้องปรับปรุงความชำนาญให้ทันสมัย การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จะช่วยส่งเสริมประชาชนได้รับโอกาสเพิ่มพูนทักษะให้ทันสมัยขึ้น อาจทำได้โดยจัดหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น

ขอบข่ายหรือกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น (อุนดา นพคุณ 2523 : 21-22) ได้จัดแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สมบูรณ์แบบ มีองค์ประกอบเน้นการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างสมบูรณ์ เช่น โครงการกลุ่มสนใจ โครงการฝึกอบรมระยะสั้น ฯลฯ

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบมีระบบแบบแผนมักมีหลักสูตรเทียบเท่าหลักสูตรในระบบโรงเรียน แต่การจัดหลักสูตรส่วนใหญ่ได้ย่นระยะเวลาให้สั้นลง ได้แก่ การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญต่างๆ ซึ่งย่อหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมีธยมศึกษา วัตถุประสงค์หลักของการจัดการศึกษาแบบนี้ก็เพื่อขจัดความไม่รู้หนังสือ หรือการเทียบความรู้ ซึ่งอาจจะกระทำในรูปแบบ

ของการศึกษาทางวิทย์และไปรษณีย์(ปัจจุบันคือการศึกษาทางไกล) การเรียนในโรงเรียนกวดวิชา
โรงเรียนผู้ใหญ่ เป็นต้น

3. การศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบไม่มีเป้าหมายประกาศนียบัตร เป็นการศึกษา
ที่ให้แก่ประชาชนทั่วไปหรือมวลชน โดยปกติจะใช้สื่อมวลชน ได้แก่ วิทย์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์เป็น
สื่อการศึกษาให้แก่มวลชน เช่น การปาฐกถา หนังสือ วารสาร ฯลฯ

จากรูปแบบต่างๆของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ รัฐบาลได้จัดกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนในรูปแบบต่างๆหลากหลาย เพื่อสนองความต้องการของประชาชน โดยส่วน
ใหญ่มีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการศึกษาต่อเนื่อง ดังที่ Apps. (สุรกุล เจนอบรม, 2530) กล่าว
ไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม เช่น ให้ผู้เรียน
ฝึกทักษะการทำงาน ให้ผู้เรียนเข้าใจกฎในการเข้าสังคม รวมทั้งการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การรู้จัก
ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมช่วยในการสงวนทรัพยากรธรรมชาติ ให้ผู้เรียนปรับ
ตัวให้เข้ากับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งการฝึกให้ผู้เรียนฝึกทักษะในการแก้ปัญหา
ด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

2. ช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย ได้แก่ การช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดริเริ่ม
ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความพอใจ ชำนาญในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียน
ได้รับพัฒนาการในด้านอารมณ์ และสติปัญญา ช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าเขาคือใคร มีความสามารถ
อย่างไร หรือให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง

3. ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการแสวงหาความรู้ ซึ่งการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 2 อย่าง
คือ เรียนจากคนอื่นและการเรียนรู้จากตนเอง ในการจัดการศึกษาต่อเนื่องนั้นผู้สอนควรทำหน้าที่
เป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แผนการขึ้นนำตนเอง
มากขึ้น

4. เพื่อช่วยให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านบุคคล จิตวิทยา และ
สิ่งแวดล้อม

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในทุกูปแบบถือเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งจะ
เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้บุคคลเกิดพัฒนาการเต็มทั้งในด้านส่วนบุคคล สังคมและอาชีพการงาน การศึกษา

ตลอดชีวิตจะเป็นการมองการศึกษาทุกลักษณะที่เป็นผลรวมให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงให้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในสิ่งต่างๆ มากขึ้น

ตอนที่ 2 การศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งองค์การยูเนสโกเป็นผู้เสนอแนวคิดนี้ขึ้นมา ได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่าเป็นหลักสำคัญหรือเป็นแม่บทในการจัดการศึกษาในสมัยปัจจุบัน เป็นการพยายามที่จะจัดรวมการศึกษาทุกระบบให้มีความสอดคล้องประสานกัน สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิตมีมากมาย ซึ่งพอจะแบ่งเป็นสาเหตุใหญ่ๆ ได้ 3 ประการ ได้แก่

1. ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม ทุกคนในสังคมปัจจุบันไม่อาจปฏิเสธลักษณะที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ไม่เพียงเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่เปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางด้วย แต่ละส่วนในกิจการของสังคม เช่น การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการศึกษาฯ และแต่ละหน่วยของสังคม เช่น โลกโดยส่วนรวม ประเทศชาติ สังคม แต่ละท้องถิ่น ครอบครัว ตลอดจนส่วนบุคคลมีความเกี่ยวข้องกันอย่างทั่วถึง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแต่ละส่วนจะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ด้วย คนทุกคนจะต้องได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงไม่มากก็น้อย ยิ่งกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงในทุกสังคม สถานที่ หากได้เกิดในอัตราที่เร็วเท่ากันไม่ ดังนั้น ความขัดแย้งและปัญหาเรื่องการปรับตัวจึงเกิดขึ้นเป็นธรรมดา จึงอาจกล่าวได้ว่าภาระสำคัญของการศึกษาก็คือ ช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหาและปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงนั้น หรือสามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สืบเนื่องกันด้วย อีกนัยหนึ่งการศึกษาจึงต้องเป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นทุกวันนี้ สิ่งที่ค้นพบใหม่ๆ ความรู้ใหม่ๆ จะล้ำสมัยไปในชั่วระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี

ด้วยเหตุนี้ เราจึงต้องมีการศึกษาตลอดชีวิต ทุกคนจะต้องอยู่ในฐานะต้องเรียนรู้ปรับปรุงตัวและศึกษาในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใดเสมอ ทั้งนี้ เพื่อจะได้ปรับตัวได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของสังคม

2. วิฤตการณ์ทางการศึกษาในช่วง 10 กว่าปีมานี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นช่วงเวลาแห่ง "การระเบิดทางการศึกษา" เนื่องจากการขยายต่อการศึกษาในสถาบันต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วในทุกประเทศคล้ายการระเบิดนั่นเอง ด้วยการขยายตัวอย่างรวดเร็วและจะขยายไปเรื่อยๆ อย่างมากขึ้นเอง จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ หรือวิฤตการณ์ทางการศึกษาขึ้นอย่างไม่มีขีดจำกัด แต่การศึกษาที่เน้นเฉพาะช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิตคือ เน้นการศึกษาในระบบโรงเรียนอย่างเดียวนั้นย่อมไม่เพียงพอจำเป็นต้องพิจารณาให้การศึกษาในรูปแบบอื่น สิ่งสำคัญคือเน้นให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ดังนั้น การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นเรื่องจำเป็นยิ่ง

การขยายตัวด้านประชากรอย่างรวดเร็ว ในเกือบทุกประเทศเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดวิฤตการณ์ทางการศึกษาขึ้น มีอยู่ไม่กี่ประเทศที่สามารถควบคุมอัตราการเพิ่มของประชากรให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจได้ สำหรับประเทศที่ไม่สามารถควบคุมได้ ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชนซึ่งเพิ่มขึ้น และประชาชนก็เรียกร้องความต้องการทางด้านการศึกษามากขึ้น การขยายการศึกษาในปัจจุบันจึงไม่สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ ก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องมานานับประการ

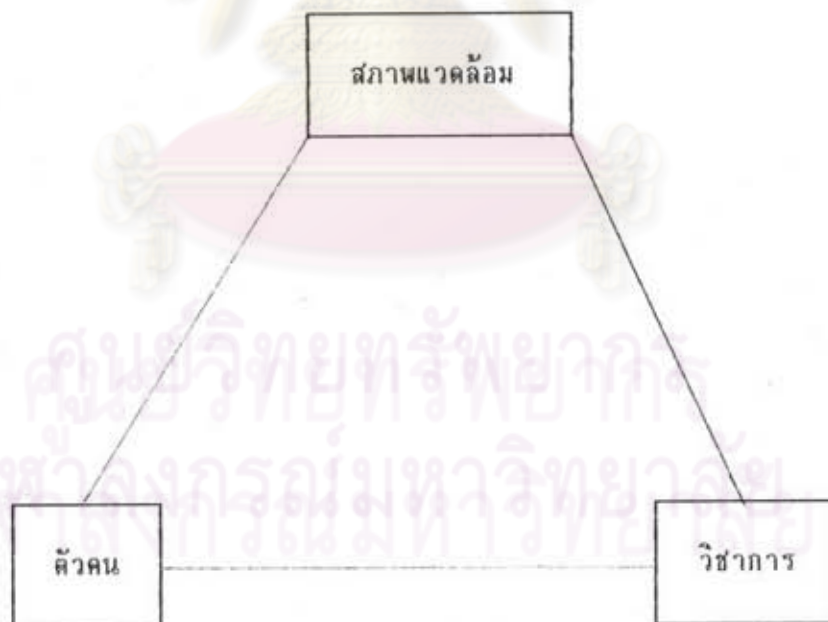
3. การขยายโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิต สภาพโดยที่ทุกๆ ไปในแทบทุกสังคมในปัจจุบันจะเห็นว่าประชาชนมีเงิน เวลา และเครื่องมือที่จะใช้สำหรับการศึกษามากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสังคม แรงจูงใจที่จะเรียนก็มากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวด้านการศึกษา เป็นต้นว่า มีโรงเรียนมากขึ้นโอกาสที่จะเรียนในลักษณะต่างๆ มีมากขึ้น สื่อสำหรับการเรียนมีมากขึ้น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสารมวลชน หนังสือ ห้องสมุด ตลอดจนแหล่งค้นคว้าต่างๆ การเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันเกิดจากความเจริญที่อาจเรียกว่า "อุตสาหกรรมทางการ" (Knowledge Industry) ประสิทธิภาพการเรียนจะสูงเมื่อผู้เรียนได้ตระหนักถึงงานที่จะเรียนเมื่อมีความสามารถพอ เมื่อมีความต้องการและตั้งใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้แตกต่างกันไปแต่ละบุคคล การศึกษาจะต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ในปัจจุบันได้เปิดโอกาสทางการศึกษาในแต่ละบุคคลที่มีพื้นฐานแตกต่างกันอย่างมากมาย แต่ละคนสามารถเลือกเรียนในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับตน โอกาสที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นเรื่องที่สามารถทำได้

หลักการสำคัญของการศึกษาลดชีวิต

นักการศึกษาแทบทุกสังคมยอมรับแนวคิดของการศึกษาลดชีวิต แต่การให้ความหมาย แนวคิด ตลอดจนการปฏิบัตินั้นแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมแต่ละยุคสมัย และนักคิดแต่ละคนแตกต่างกันด้วย แต่ละคนแต่ละแห่งก็ให้ความหมายแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากที่จะให้เข้าใจตรงกันได้

ในการจัดการศึกษาไม่ว่ารูปแบบใดก็ตาม รวมทั้งแนวคิดของการศึกษาลดชีวิตจะพิจารณาถึงองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. สภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นแหล่งวิชาการ (The material resoures)
2. ตัวคน (The human being)
3. วิชาการซึ่งได้สะสมมาแต่อดีต (The stock of knowledge)

ตัวคนถือเป็นส่วนสำคัญที่สุด หรือเป็นหลักของการศึกษา การศึกษาอาจเป็นเรื่องของการสร้างคน การพัฒนาคน และวิชาการหรือความรู้จะเป็นสิ่งมาช่วยเสริมตัวคนให้เกิดการพัฒนา และคนก็ใช้วิชาการเพื่อประโยชน์ในการสร้างสภาพแวดล้อมทั้งธรรมชาติและสังคม ให้เกิดประโยชน์แก่คน ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ จึงมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ดังแผนภาพขั้นต้น

การศึกษาจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ ไม่ว่าจะการศึกษาในรูปแบบใดหรือในสังคมใดจะมีลักษณะคล้ายกัน จะต่างกันอยู่ที่การเน้นว่าจะให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบอะไรเพียงใด และตีความองค์ประกอบนั้นต่างกันไปตามแนวคิด และค่านิยมแต่ละสังคม ดังนั้นแนวคิดหรือปรัชญาการศึกษาจึงเป็นการพยายามตีความองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างนี้เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและกำหนดแนวทางปฏิบัติ นักคิดและนักการศึกษาจึงต้องทำความเข้าใจ และตีความเกี่ยวกับคน วิถีพัฒนาคน ลักษณะและการค้นหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการใช้ความรู้เหล่านั้นมาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและสร้างสภาพแวดล้อม เพื่อความสงบสุขของคนนั่นเอง

แนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาคือเรื่อง

ในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การศึกษาจึงมีความจำเป็นมากเพราะความก้าวหน้าของการใช้เครื่องจักร และใช้เทคนิคในการผลิตมีปริมาณมาก สถานการณ์ใหม่เกิดขึ้นซึ่งมีผลสะท้อนต่อชีวิตมนุษย์ ความต้องการแรงงานที่มีฝีมือ จึงเพิ่มอัตราสูงขึ้น โอกาสในการหางานทำมีมากขึ้น ความเป็นอยู่ของครอบครัวคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมจึงต้องมีการปรับปรุงใหม่ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการศึกษามากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้มากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งหรือสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้

ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ ซึ่งผู้เรียบเรียงได้นำมาเสนอไว้ในรายงานฉบับนี้เป็นเพียงบางท่าน ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสม นักการศึกษาผู้ที่ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ เช่น

สุนทร โคตรบรรเทา (2524 : 20) ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ผู้ใหญ่ที่จบในระดับใดระดับหนึ่ง หรือมีความรู้พื้นฐานมาแล้ว" การศึกษาในระดับนี้จะ เป็นในระดับที่สูงขึ้นไปหรือต่อจากชั้นที่ได้เรียนมาแล้ว

R.J Kleis ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษาที่ผู้เรียนต้องการพัฒนาศักยภาพหรือแก้ปัญหาส่วนตัว ปัญหาของสถาบันและปัญหาของชุมชน และยิ่งหมายถึงการให้บริการผู้ใหญ่ในชุมชน (Kleis R.J. 1996 : 16 อ้างถึงใน ศุภร ศรีแสน 2527 : 4)

Carter V. Good ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "การศึกษาต่อเนื่องหมายถึง การขยายโอกาสสำหรับการอ่าน การศึกษา การฝึกฝนแก่เยาวชน และผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาในโรงเรียนหรือสถาบันภาคปกติได้มีโอกาสศึกษาให้ครบหลักสูตร ตั้งแต่ระดับโรงเรียนธรรมดาถึงมหาวิทยาลัย (Good Carter V. 1973 : 133 อ้างถึงใน ศุภร ศรีแสน 2527 : 4)

C. Nathan Shaw ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้เยาวชนและผู้ใหญ่ เป็นการเปิดโอกาสให้คนเหล่านั้นได้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษา เพื่อฝึกทักษะด้านต่างๆ เพื่อนำไปประกอบอาชีพ หรือทำให้การประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งการเรียนการสอนในหลักสูตรระยะสั้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้จ่ายและดำเนินชีวิตที่เหมาะสม (Shaw, Nathan C, and Others 1971 : 6 อ้างถึงใน ศุภร ศรีแสน 2527 : 5)

พิมพ์พรณ เทพสุเมธานนท์ (2522 : 63) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "การศึกษาต่อเนื่องเป็นการจัดการศึกษาที่สืบเนื่องมาจากการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติในระดับใดระดับหนึ่งก็ได้ คือ อาจจัดในลักษณะการให้การฝึกอบรมระยะสั้นหรือยาว หรือจัดเป็น

หลักสูตรพิเศษขึ้นมาได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะให้มากขึ้นกว่าเดิมที่เคยได้รับจากการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ หรือบางทีเป็นการจัดเพื่อเพิ่มทักษะทางด้านวิชาชีพแขนงต่างๆ ที่คนเคยปฏิบัติอยู่ อาจจัดในรูปของ in-service training ก็ได้"

อุนดา นพคุณ (2523 : 27) ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "การศึกษาต่อเนื่องเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนที่ได้รับการศึกษาระยะหนึ่ง และต้องการการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัวบางประการ การศึกษาต่อเนื่องนี้ส่วนมากจะเป็นการศึกษาที่เทียบความรู้ หรือเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับใดระดับหนึ่ง เช่น อาจจัดเพิ่มทักษะทางด้านวิชาชีพแขนงต่างๆ ในรูปของการฝึกอบรมระหว่างประจำการ เช่น การฝึกอบรมการบริหารของนักบริหารของธนาคาร บริษัท เป็นต้น"

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2531 : 8) ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนที่ได้รับการศึกษาแล้วในระดับใดระดับหนึ่ง หรือช่วงใดช่วงหนึ่ง และจัดการศึกษาให้บุคคลนั้นสามารถศึกษาในระดับสูงขึ้นไป หรือต่อจากชั้นที่ได้เรียนมาแล้ว หรือจัดในลักษณะของการให้การอบรมในระยะสั้น ระยะยาว หรือจัดขึ้นมาเป็นหลักสูตรพิเศษก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะให้มากขึ้นกว่าเดิม"

รัตน พุ่มไพศาล (2528 : 5) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "การศึกษาต่อเนื่องในปัจจุบันนี้เป็นคำที่มีความหมายถึงการศึกษาผู้ใหญ่ หรืออีกนัยหนึ่งใช้แทนคำว่าการศึกษาผู้ใหญ่ด้วยอีกคำหนึ่ง ซึ่งหมายถึงการศึกษาที่จัดให้สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมจากความรู้เดิมที่มีอยู่ หรือต้องการศึกษาเพื่อให้ทันกับสังคมใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม"

Dickhoff ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ยังไม่จบ High School ได้มีโอกาสมาเรียนหลังจากเลิกงานแล้ว อาจเป็นหลักสูตรระยะสั้นทางธุรกิจ ทางการศึกษา และอื่นๆ ผู้เรียนอาจได้รับวุฒิบัตรหรือเรียนเพื่อฝึกฝนเลย" (Dickhoff, John S, 1973 : 20 อ้างถึงใน ศุภร ศรีแสน 2527 : 5)

ปฐม นิคมานนท์ (2528 : 80) ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า "การศึกษาต่อเนื่องหมายถึง กิจกรรมการศึกษาทุกแง่มุมที่จัดสำหรับประชาชนที่ออกจากโรงเรียน หรือพ้นวัยการศึกษาภาคบังคับแล้ว โดยไม่รวมโปรแกรมการศึกษาตามปกติในมหาวิทยาลัย ตลอดจนสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ"

ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องจัดการศึกษาต่อเนื่อง

ด้วยเหตุที่สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำลังเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การติดต่อสื่อสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จึงจำเป็นต้องให้การศึกษากับประชาชน เพื่อให้รู้จักปรับปรุงตนเองและสิ่งแวดล้อม ให้ประสมกลมกลืนกัน เพื่อที่จะได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การที่ประชาชนจะมีชีวิตประสมกลมกลืนกับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างราบรื่นนั้น การศึกษาและการพัฒนาทั้งหลาย จะต้องมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค มีความมั่นใจในงานและผลลัพธ์ของงานที่ตนทำ รวมทั้งมีความสามารถ และทันต่อเหตุการณ์พอสมควร (พิมพ์พรณ เทพสุเมธานนท์, 2522 : 7)

สังคมในเมืองได้ประสบปัญหาอื่น ๆ คือ คนในชนบทอพยพเข้ามาในเมืองกันมาก เพราะการเกษตรที่ทำอยู่ไม่สามารถเอาตัวรอดได้ จึงต้องแสวงหางานที่อื่นทำ คนที่มีแรงงานในระบบเดิมสามารถเอาตัวรอดได้ในสมัยก่อน และสมัยปัจจุบันนี้แรงงานจะต้องมีคุณภาพตามความต้องการของสังคม ดังนั้นพอสรุปได้ว่า คนธรรมดาสามัญจะดำเนินชีวิตโดยสามัญสำนึกไม่ได้แล้ว จะต้องใช้หลักวิชาเข้าช่วย นั่นคือ การจัดการศึกษาต่อเนื่อง เพราะในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปกันแล้วว่า การศึกษาเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งที่มีส่วนในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษานั้นเป็นทั้งตัวการพัฒนาและเครื่องมือสำหรับพัฒนา (พระราชาวุฒิ, 2530:70) การศึกษาต่อเนื่อง เป็นวิถีทางที่ประชาชนจะได้มีโอกาสในการแสวงหาเพิ่มพูนความรู้ทักษะในวิชาชีพให้แก่ตนเอง ให้ได้มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อชีวิต ชะตากรรม และวัฒนธรรมของชาติ รับผิดชอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่หยุดนิ่งเฉย และเป็นที่ยอมรับว่าการลงทุนทางด้าน การศึกษาระบบปกติของรัฐบาลนั้น เป็นการลงทุนที่ตรงเป้าหมายของความต้องการด้านกำลังคน ของประเทศ แต่ต้องใช้เวลาอันยาวนานพอสมควรกว่าที่จะได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่จากการลงทุน เพื่อให้ความต้องการของประเทศได้รับการตอบสนองอย่างทันการ การอ่านวอโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาโดยให้ระยะเวลาที่สั้นกว่า และทันต่อความต้องการอันรีบด่วนเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ประเทศชาติกำลังเผชิญอยู่จึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะประชาชน

หรือผู้ใหญ่ในวันนี้ต่างหากที่เป็นผู้ตัดสินใจในการดำเนินการ หากผู้ใหญ่ในวันนี้หรือวันต่อๆ ไป ไม่ (คารา ทิปะपाल, 2521 : 3) ทศนะในแง่นี้ย่อมชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

ตั้งแต่อดีตรัฐบาลได้พยายามส่งเสริมและขยายการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพราะเป็นระดับการศึกษาที่เป็นจุดต่อเนื่องการศึกษาในระดับทั้งหมด กล่าวคือระหว่างการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาระดับอุดมศึกษา การแก้ไขปัญหาระดับนี้จะมีผลระยะยาวต่อการขจัดปัญหาทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างมาก ในระยะเวลาที่ผ่านมา กรมสามัญศึกษาได้พยายามสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนได้มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาค แต่อย่างไรก็ตามยังปรากฏว่า นักเรียนในชนบทมีโอกาสดำเนินการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าที่ควรจะเป็น รัฐบาลจึงจัดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระบบโรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินการในหลายรูปแบบ เป็นต้นว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ โครงการโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาส ป.9 เป็นต้น

ตอนที่ 3 แนวทางการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการ

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเกิดขึ้น เนื่องจากรัฐบาลเห็นความสำคัญของการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชน ได้มีโอกาสศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การขยายโอกาสทางการศึกษาถือเป็นการเตรียมการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพและคุณธรรม เป็นพลเมืองดี อีกทั้งสามารถปรับคนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปได้ด้วยดี กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พิจารณาและเห็นชอบหลักการและแนวทางการวางแผนการปฏิบัติระยะยาว โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทั้ง 13 แนวทาง ดังนี้

1. ได้มีการขยายการจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้กว้างขวางและครบถ้วนในเขตชนบทสาจน

2. ให้ออกเงินบำรุงการศึกษา และค่าใช้จ่ายทั้งในและนอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ด้อยโอกาส โดยรัฐจัดเงินอุดหนุน
3. สนับสนุนแบบเรียน เสื้อผ้าและอุปกรณ์การเรียนโดยรัฐรับภาวะแบ่งเบาในส่วนนี้
4. สนับสนุนให้ส่วนราชการและเอกชนที่มีศักยภาพ จัดการศึกษาในนอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้นเป็นกรณีพิเศษ
5. การผสมผสาน การถ่ายโอนหน่วยกิต หรือวิชาที่เรียนระหว่างในระบบและนอกระบบให้เป็นไปเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้เรียนที่ต้องการประกอบอาชีพระหว่างเรียนอย่างกว้างขวาง
6. การปฏิบัติจริงระหว่างเรียนเพื่อนำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง ในการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งการประกอบอาชีพหรือหารายได้ระหว่างเรียน โดยโรงเรียนหรือสถานการศึกษาหรือสถานฝึกอบรม
7. พัฒนาหลักสูตรทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนให้กว้าง มีความหลากหลาย สามารถถ่ายโอนและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมุ่งให้ผู้เรียนทุกระบบรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีได้
8. การปฏิบัติตามหลักศาสนาและวิถีวัฒนธรรมไทย ให้จัดขึ้นเพื่อปลูกฝังให้ผู้ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นไทย และยึดมั่นสถาบันของชาติ
9. เรื่องวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ต้องจัดสอนเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองชุมชนและสังคมได้
10. เรื่องสิ่งแวดล้อม ต้องสอดแทรกเข้ามาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้รู้จักและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้คงอยู่และเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต
11. วิเคราะห์และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานปริมาณงานในความรับผิดชอบ และคุณภาพการปฏิบัติตนของบุคลากรในโครงการ เพื่อประกอบพิจารณาความดี ความชอบและการเลื่อนระดับ
12. ออกระเบียบให้สถานประกอบการรับเข้าฝึกงาน หรือฝึกปฏิบัติเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

13. วัตถุประสงค์เพื่อขยายพื้นฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจังให้หน่วยงานราชการ
ทั่วไป นักเรียนและประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมการขยายการศึกษาภาคบังคับในอนาคต

การจัดการศึกษาให้กับทหารกองประจำการในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบ

โรงเรียน

ความเป็นมา

ทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) นับเป็นชาวไทยที่เป็นกำลังของชาติได้เข้ามารับ
ใช้ประเทศชาติ พร้อมทั้งได้รับความรู้วิชาการทหารไปเพื่อนำไปใช้เตรียมพร้อมเพื่อการรับใช้ชาติ
ยามจำเป็น อย่างไรก็ตามทหารเหล่านี้ได้รับโอกาสเข้ามาอยู่ในกองทัพถึง 2 ปีเต็ม จึงนับเป็น
โอกาสที่ดีที่จะได้ความรู้เพิ่มเติม ในกรณีที่เขาเหล่านั้นมีระดับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาที่ 6
ได้มีความรู้เพิ่มเติมจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นในปี พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการจึง
ได้ประสานงานกับกระทรวงกลาโหม เพื่อการจัดการศึกษาให้กับทหารกองประจำการ (ทหาร
เกณฑ์) ทั้ง 3 เหล่าทัพ

หลักการและเหตุผล

การขยายโอกาสทางการศึกษา ถือเป็น การเตรียมการขยายการศึกษาภาคบังคับให้
เป็น 9 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อพัฒนาทรัพยากรของประเทศให้มีคุณภาพและคุณธรรม เป็น
พลเมืองดี อีกทั้งสามารถปรับคนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง
ทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) เป็นกำลังของชาติซึ่งอยู่ในวิสัยหนุ่ม ซึ่งต้องรับภาระที่มีต่อประ
เทศชาติได้อีกนาน หากเขาเหล่านั้นได้รับการศึกษาตอนต้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
แล้วนับว่าประเทศชาติจะได้พัฒนาทรัพยากรส่วนหนึ่งของประเทศให้มีคุณภาพดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะ
เป็นการสนับสนุนการพัฒนากำลังคนของประเทศอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการได้

รับนโยบายจากคณะรัฐมนตรี ให้ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ที่จบ ป.6 ใน 3 เหล่าทัพ โดยให้เริ่มดำเนินการได้ตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2534 ดังนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีผู้แทนกระทรวงกลาโหมเป็นกรรมการร่วมอยู่ด้วย เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2534 และคณะกรรมการแห่งชาติฯ มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการต่อไปได้เนื่องจากเล็งเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว

วัตถุประสงค์

จัดการศึกษาให้กับทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ที่จบการศึกษาชั้น ป. 6 ให้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

กลุ่มเป้าหมาย

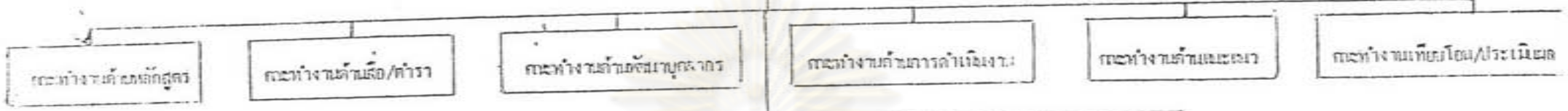
ผู้ที่ จะเข้ารับการศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา คือ ทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ของ 3 เหล่าทัพ ที่มีการศึกษาเพียงชั้น ป.6 จากการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประสานงานกับกระทรวงกลาโหม

การดำเนินงาน

1. องค์การในการจัดการศึกษาระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงกลาโหม ได้จัดให้เป็นคณะกรรมการดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ อยู่ในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษานอกโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่รายละเอียดดังต่อไปนี้

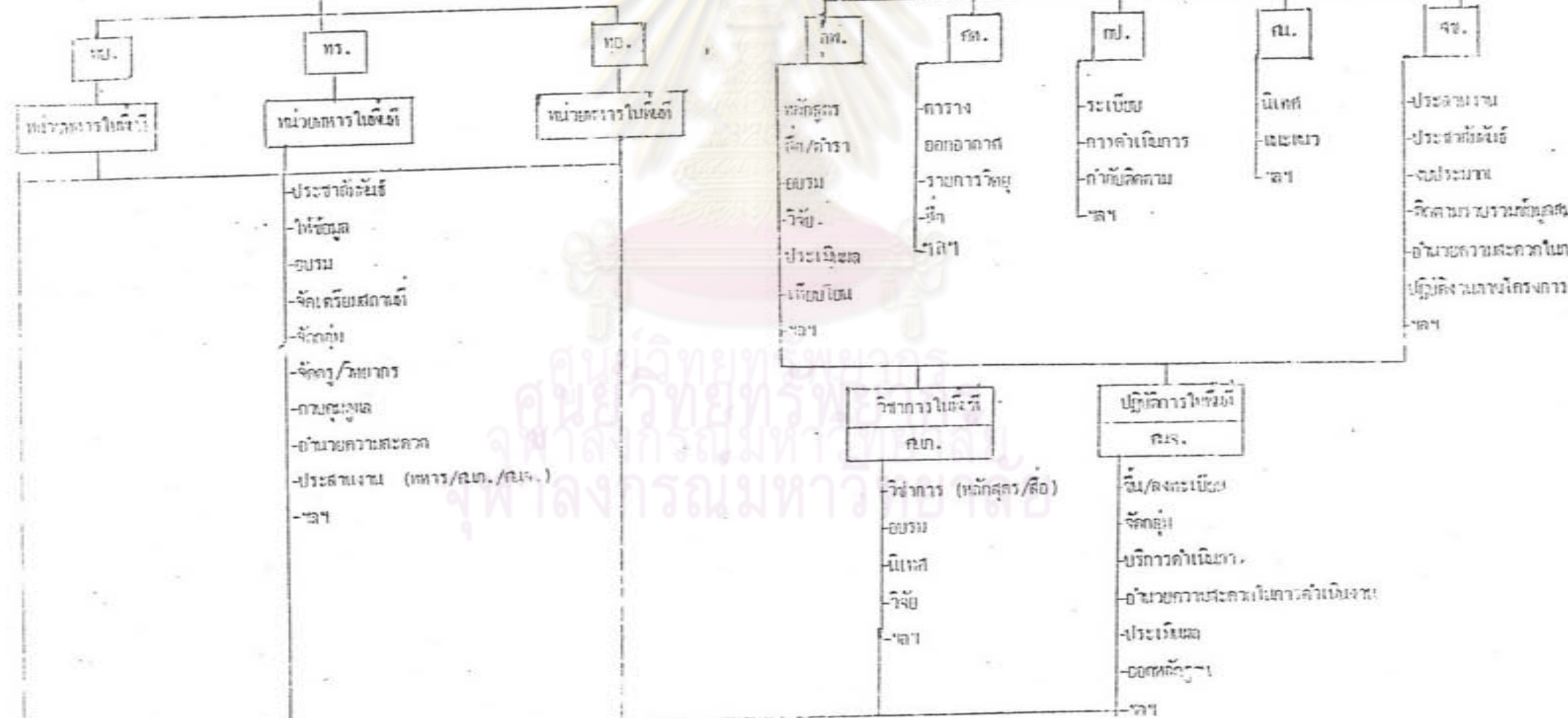
คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยชนบท.

คณะกรรมการฯ

บท.สูงสุด
สพท.

กณ.
กณ.

2. แนวคิดการจัดการศึกษาให้ทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ทุกเหล่าทัพในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

จากข้อมูลทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ของ 3 เหล่าทัพ ดังกล่าววิเคราะห์ได้ว่าสามารถจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ในระยะเวลา 2 ปี ที่ทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) เข้ารับใช้ชาติ โดยมีแนวคิดในการจัดการศึกษาดังนี้

- 2.1 จัดการศึกษาให้ทหารที่จบ ป.6 แล้ว ไม่ได้เรียนต่อและสมัครใจเรียน
- 2.2 จัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 ด้วยวิธีเรียนแบบทางไกล (ทก.)
- 2.3 จัดการศึกษาให้ทหารโดยไม่ให้กระทบต่อภารกิจของกองทัพ
- 2.4 จัดการศึกษาโดยใช้ประสบการณ์ที่มีอยู่ของทหารมาเป็นประโยชน์ในการเทียบโอนผลการเรียน

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ เป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ผู้ที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 มาแล้ว สามารถจะเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการศึกษาหาความรู้ฝึกทักษะและปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัธยาศัย หลักสูตรนี้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรเดียวกันในระบบโรงเรียนและมีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะเลือกเรียนได้ตามความสามารถความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

หลักการ

1. จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งเป็นพื้นฐานให้เห็นช่องทางการประกอบอาชีพและเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

2. มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่มี และที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ๆ
3. มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพของชาติสอดคล้องกับการแก้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น
4. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพในด้านจริยธรรม วัฒนธรรม ค่านิยม เจตคติ
5. จัดการศึกษาให้ประสานสัมพันธ์กันทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

จุดมุ่งหมาย

1. รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นอย่างมีเหตุผล
2. มีความรู้และทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ ศึกษาเพิ่มเติมและดำเนินชีวิต
3. เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมอันดีงาม
4. เข้าใจปัญหาเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของประเทศ
5. เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพ ฝึกให้ชยันอดทน ประหยัด รู้จักสงวนบำรุงรักษาสาธารณสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 มีดังนี้

โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรการเรียนการสอนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๓๐

หมวดวิชาบังคับ
เรียน ๔ หมวดวิชา

ภาษาไทย (๗)

คณิตศาสตร์ (๓)

ส่งเสริมคุณภาพชีวิต (๑๓)

อาชีพ (๓)

หมวดวิชาเลือก เลือกเรียนไม่น้อยกว่า
๓ หมวดวิชา

ภาษาไทย ๑ (๕)

คณิตศาสตร์ ๑ (๕)

คณิตศาสตร์ ๒ (๕)

ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ๑ ภาคเหนือ (๕)

ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ๒ ภาคตะวันออก
เจียงเหนือ (๕)

ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ๓ ภาคกลาง (๕)

ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ๔ ภาคใต้ (๕)

ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ๕ ภาคตะวันออก (๕)

อาชีพ ๑ (อาชีพที่เป็นการฝึกทักษะ)
๒๐๐ ชั่วโมง = ๑ หมวดวิชา

อาชีพ ๒ (อาชีพที่เป็นการฝึกทักษะ)
๒๐๐ ชั่วโมง = ๑ หมวดวิชา

อาชีพ ๓ (อาชีพที่เป็นการฝึกทักษะ)
๒๐๐ ชั่วโมง = ๑ หมวดวิชา

ภาษาอังกฤษ ๑ (๕)

ภาษาอังกฤษ ๒ (๕)

วิทยาศาสตร์ ๑ (๕)

วิทยาศาสตร์ ๒ (๕)

ทุก
หมวดวิชาภาษาไทย จะเลือกเรียนหมวดวิชาบังคับหรือวิชาเลือกก่อนก็ได้
หมวดวิชาคณิตศาสตร์เลือก จะต้องเรียนเรียงตามลำดับ
หมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต จะเรียนหมวดวิชาบังคับหรือวิชาเลือกก่อนก็ได้
หมวดวิชาอาชีพเลือก จะเลือกเรียนหรือเทียบ หรือโอน
๓ หมวดวิชา ตามวิธีการ และเกณฑ์การรวมการเรียนการสอน
จนกว่าหมด
หมวดวิชาภาษาต่างประเทศ จะเลือกเรียนหมวดวิชาใดก็ได้
ผู้ที่จบหลักสูตรต้องเรียนหมวดวิชาบังคับ ๔ หมวดวิชาและ
หมวดวิชาเลือกไม่น้อยกว่า ๓ หมวดวิชา รวมไม่น้อยกว่า ๗
วิชา (๕๓ หน่วยกิตเรียน)

หมายเหตุ โครงสร้างหลักสูตรนี้ใช้กับนักศึกษาที่เป็นทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ของทุกเหล่าทัพ

วิธีดำเนินงาน

สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนสามสามผู้ทั้ง 3 วิธีเรียน คือ วิธีเรียนแบบชั้นเรียน วิธีเรียนทางไกล และวิธีเรียนด้วยตนเอง
3. หน่วยทหาร
 - 3.1 สำนักงานทหารพัฒนา กองอำนวยการกองรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กองบัญชาการทหารสูงสุด (สทพ.)
 - 3.2 หน่วยทหารในพื้นที่

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีหน้าที่ให้การสนับสนุนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 สำหรับทหารกองประจำการ ดังนี้

 1. ร่วมกับ สทพ. จัดอบรม สัมมนา ประชุมชี้แจงผู้ประสานงาน และครูประจำกลุ่มของเหล่าทัพ
 2. จัดทำสื่อเสริมเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน
 3. จัดทำรูปแบบการแนะแนวผู้เรียนให้กับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร
 4. จัดบริการแบบพิมพ์ต่างๆ เช่น คู่มือนักศึกษา ใบสมัคร เป็นต้น
 5. จัดให้มีการนิเทศ ติดตามผล
 6. ประเมินผลการเรียน
 7. วิจัยและทดลองการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับทหารกองประจำการ เช่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สื่อ เป็นต้น

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เป็นผู้รับผิดชอบและหรือเป็นสถานศึกษาจัดการศึกษาให้กับทหารกองประจำการ โดยมีภาวะดังนี้

ระยะเวลาการรับสมัคร

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครร่วมกับหน่วยทหาร จัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียน ให้กับทหารกองประจำการ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจในการสมัครเรียน
2. ดำเนินการรับสมัครทหารกองประจำการชั้นทะเบียนเป็นนักศึกษาและลงทะเบียน
3. กำหนดแผนการเรียนร่วมกับหน่วยทหารและนักศึกษา ตามระยะเวลาที่ทหารกองประจำการปฏิบัติหน้าที่อยู่

ระยะการจัดการเรียนการสอน

1. แต่งตั้งครูประจำกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนให้กับทหารกองประจำการ
2. ควบคุม ดูแล และส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูประจำกลุ่ม
3. ดำเนินการจัดการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร
4. ประเมินผลการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนการสอน
5. จัดทำทะเบียนและบันทึกข้อมูลต่างๆ ของนักศึกษา

ระยะเวลาการจบหลักสูตร

1. จัดการพบกลุ่มเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการนำความรู้และเครือข่ายงาน การศึกษาออกโรงเรียนไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและชุมชน รวมทั้งการปัจฉิมนิเทศในช่วง ที่ทหารก่อนปลดประจำการ
2. ดำเนินการอนุมัติการจบหลักสูตรของนักศึกษา และการออกหลักฐานการศึกษาให้กับนักศึกษา

หน่วยทหาร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สำนักงานทหารพัฒนากองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติกองบัญชาการทหารสูงสุด (สทพ.กรป.กลาง) มีหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 สำหรับทหารกองประจำการ ดังนี้

- 1.1 ประสานงานกับเหล่าทัพ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร
- 1.2 สนับสนุนสื่อเสริมต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา
- 1.3 ร่วมนิเทศ ติดตามผลในลักษณะที่มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ
- 1.4 ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค จัดอบรม สัมมนา ประชุมชี้แจงผู้ประสานงานและครูประจำกลุ่มของเหล่าทัพ
- 1.5 ร่วมทำการวิจัย และทดลองการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับทหารกองประจำการ เช่น รูปแบบการเรียนการสอน
- 1.6 มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนและเสนอความเห็นในการอนุมัติการจบหลักสูตร

2. หน่วยทหารในพื้นที่ (ส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค) เป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสายสามัญ วิชัเรียนทางไกลแก่ทหารกองประจำการมีหน้าที่ดังนี้

- 2.1 ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจ
- 2.2 คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการศึกษา
- 2.3 ประสานงานกับ สทพ.กรป.กลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร
- 2.4 ให้บริการส่งเสริม
- 2.5 อำนวยความสะดวกแก่ครูประจำกลุ่ม และผู้เรียนในด้านอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ และสาธารณูปโภค
- 2.6 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรับการศึกษาครบถ้วนตามหลักสูตร
- 2.7 ให้ความร่วมมือในการสรรหาผู้ประสานงานและครูประจำกลุ่ม

2.8 ประเมินผลการเรียนตามที่สถานศึกษามอบหมาย

องค์กรในการจัดการศึกษาระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงกลาโหม ได้จัดให้เป็นคณะกรรมการดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบ สำหรับทหารกองประจำการอยู่ในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาออกโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่รายละเอียด ดังแผนภูมิในหน้าที่ 23

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ทฤษฎี (Theory) คือ การให้เหตุผลหรือความเห็นตามหลักวิชา เกี่ยวกับหลักการทั่วไปของศิลปะและศาสตร์ (ซึ่งตรงข้ามกับการปฏิบัติ) จัดเป็นข้อสมมุติฐานที่ได้มีการพิสูจน์จาก การสังเกตและนำไปปฏิบัติทดลองใช้ การมีทฤษฎีจะช่วยให้เกิดแนวความคิดความเข้าใจที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

ในด้านการศึกษผู้ใหญ่ นักการศึกษาผู้ใหญ่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีพื้นฐาน ซึ่งต้องอาศัยศิลปะและศาสตร์สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเข้าช่วยอย่างมาก เพื่อให้จัดการศึกษาผู้ใหญ่ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีพื้นฐานที่นักการศึกษาผู้ใหญ่ใช้ มาจากแหล่งที่สำคัญ 3 ทางคือ ทฤษฎีทางการศึกษา ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมาจากศาสตร์ต่างๆ เช่น จิตวิทยา มนุษยวิทยา สังคมวิทยา รวมถึงค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมด้วย และทฤษฎีทางการศึกษาผู้ใหญ่เองที่พัฒนาขึ้นมาภายหลังจากการศึกษาวิจัย

ทฤษฎีทาง
การศึกษา

ทฤษฎีทางการ
ศึกษาผู้ใหญ่

ทฤษฎี
ทางสังคมศาสตร์
- จิตวิทยา
- มนุษยวิทยา
- สังคมวิทยา

ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาผู้ใหญ่

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theories) จัดเป็นทฤษฎีพฤติกรรมทางด้านจิตวิทยาที่ศึกษาพัฒนาการการเรียนรู้ของคน จะอธิบายหรือให้เหตุผลถึงสภาพการณ์ต่างๆ ของกระบวนการเรียนรู้ เป็นหลักการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้ การเรียนการสอน ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนหรือการศึกษาผู้ใหญ่ได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทั้งหลายอาจจัดแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ

1. กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ ได้แก่ พาฟลอฟ (Pavlov) วัดสัน (Watson) ธอร์นไดค์ (Thorndika) และสกินเนอร์ (Skinner)
2. กลุ่มสติปัญญานิยม (Cognitivism) นักจิตวิทยาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้มี ดังเช่น โคห์เลอร์ (Kohler) เลวิน (Lewin) บรูเนอร์ (Bruner) และเพียเจต์ (Piaget)
3. กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) นักจิตวิทยาที่มีชื่อซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ มาสโลว์ (Maslow) และโรเจอร์ส (Rogers)

ตัวอย่างการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการศึกษาผู้ใหญ่ มีที่น่าสนใจคือ

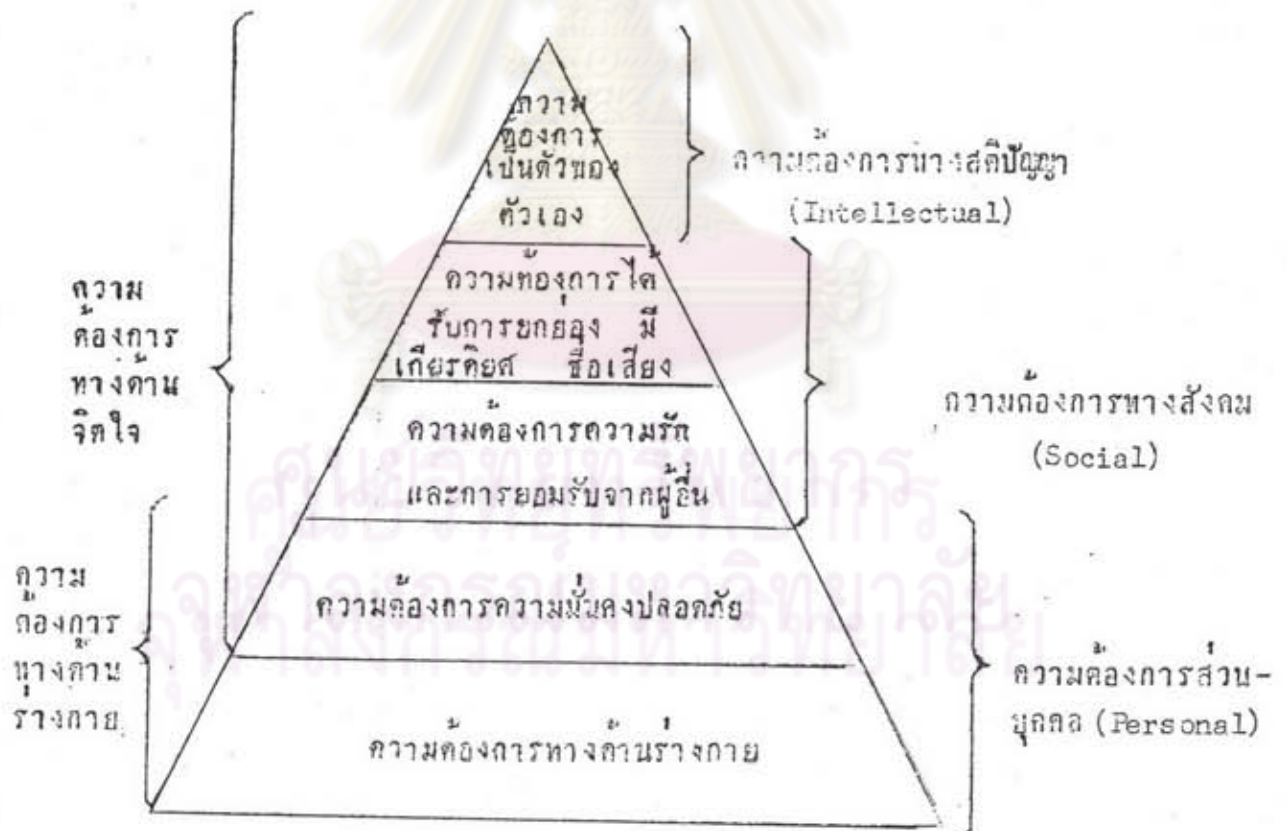
ทฤษฎีการบำบัดโดยให้คนไข้เป็นศูนย์กลาง (Theory of Client centered therapy) เป็นทฤษฎีรักษาคนไข้ของ คาร์ลโรเจอร์ (Carl Rogers) และเขาได้นำหลักการของทฤษฎีนี้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนด้วยตนเอง จัดเป็นวิธีการสอนที่ถือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student centered approach) ครูเป็นผู้ช่วยหรือผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน แนวคิดตามทฤษฎีของโรเจอร์สมีสิ่งที่น่าสนใจ ดังนี้

1. เราไม่สามารถสอนผู้อื่นได้โดยตรง เพียงแต่ช่วยอำนวยความสะดวกให้การเรียนรู้ของเขาง่ายขึ้น
2. ผู้เรียนจะเลือกเรียนในสิ่งที่มีความหมายและส่งเสริมโครงสร้างของตัวเอง
3. ทุกสิ่งที่มีพัวพันเกี่ยวข้องกับในการจัดระบบใหม่ของผู้เรียน มีแนวโน้มที่จะถูกขัดขวาง

4. การเรียนรู้ในเรื่องที่ขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกับความคิดของผู้เรียน สามารถทำได้โดยหากลดความตึงเครียดหรือความกังวลในตัวผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงจึงจะเกิดขึ้นได้
5. การเรียนรู้จะได้ผลมากที่สุดถ้าลดการข่มขู่ และมีบรรยากาศเป็นกันเองในระหว่างการเรียน
6. เพื่อให้การเรียนรู้เกิดผล จะต้องใช้วิธีการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student centered)

ทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ (Theory of Human Motivation)

มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ในลักษณะลำดับขั้นของความต้อการ (Hirarchy of Needs) ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นที่สำคัญ สามารถเขียนเป็นรูปกรวยได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือต้องการวัตถุที่จะมาให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ (Physiological Needs or Survival Needs) เป็นความต้องการอันดับแรกของมนุษย์ ได้แก่ความต้องการทางด้านปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศที่จำเป็นในการดำรงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะดำรงชีวิตอยู่โดยปราศจากภัยอันตราย มีสุขภาพจิตสุขภาพกายดี มีความมั่นคงในอาชีพหน้าที่การงานและฐานะทางเศรษฐกิจ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและการยอมรับจากผู้อื่น (Love and Belonging Needs) ทุกคนต้องการความรักจากผู้อื่น เช่น จากพ่อแม่ จากเพื่อน ต้องการที่จะให้และรับความรัก มีไมตรีจิตซึ่งกันและกันปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ

ขั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการยกย่อง มีเกียรติยศ (Self Esteem Needs) หรือความต้องการที่จะเห็นคุณค่าและความสามารถของตัวเอง เป็นการประเมินผลตนเอง ด้รู้ว่าตนเองมีค่า ทุกคนในสังคมยอมรับนับถือให้เกียรติยกย่อง เกิดความภูมิใจเชื่อมั่น ยอมรับนับถือตัวเอง (Self - respect)

ขั้นที่ 5 ความต้องการของตัวเอง สามารถกระทำตนได้ตามความสามารถที่เป็นจริง (Self-Actualization or Self-fulfillment Needs) เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตของคนพัฒนาขั้นสูงสุดแล้ว เพื่อแสดงถึงความสามารถและศักยภาพที่จะกระทำได้ที่ของเขา มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง มุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดหรืออุดมคติที่ตนกำหนดไว้ บุคคลที่ได้รับการยอมรับความต้องการผ่านมาถึงขั้นที่ 5 นี้จะรับหรือเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง มีความเป็นอิสระสามารถทำทุกสิ่งได้ตามที่ตนต้องการ และทำอย่างถูกต้องมีเหตุผลอย่างคนคิดเป็น

ความต้องการทั้ง 5 ประการข้างต้นของ มาสโลว์ นี้เรียงลำดับตามความสำคัญหรือความจำเป็นมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด เหมือนขั้นบันได โดยมีความต้องการทางกายซึ่งเป็นความต้องการส่วนบุคคลของมนุษย์ทุกคนเป็นพื้นฐาน ขั้นแรกสำหรับความต้องการ ขั้นต่อไปความต้องการทั้ง 5 นี้จะเป็นอิสระต่อกัน และมีความต่อเนื่องเหลื่อมล้ำกันอยู่เหมือนลูกคลื่น เนื่องจากว่าความต้องการระดับถัดมาอาจเกิดขึ้นก่อนที่ความต้องการขั้นต้นจะได้รับการตอบสนองให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ก่อนก็ได้ และบางคนอาจให้ความสำคัญกับความต้องการสลับขั้นกันก็ได้ อย่างไรก็ตาม ปกติแล้วคนทั่วไป

จะมีความต้องการขึ้นต้นก่อน เมื่อได้รับสนองตอบแล้วจึงจะเกิดความต้องการขึ้นถัดไป และไม่จำเป็นว่าทุกคนจะมีความต้องการครบทั้ง 5 ชั้น แต่ความต้องการทั้งหมดเหล่านี้จะมีอยู่ตลอดชั่วชีวิตของบุคคล ดังที่มาสโลว์ได้กล่าวไว้ว่า "มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด เมื่อมนุษย์สนองความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ปรารถนาได้แล้ว ความต้องการในด้านอื่นๆก็จะปรากฏขึ้นอีก"

สรุปรวมทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

กูดวิน วัตสัน (Goodwin Watson) ได้รวบรวมและขยายความเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยเขียนไว้ในหนังสือชื่อ "What do we know about Learning" รวมด้วยกันมี 14 ข้อ ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ได้รับการฝึกฝนหรือชกย่องชมเชย (Reinforcement) จะช่วยทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดซ้ำขึ้นอีก
2. แรงผลักดันที่ได้ผลในการเรียนรู้นั้นต้องติดตามอย่างใกล้ชิด คือ ชกย่อง หรือชมเชยทันทีที่พฤติกรรมเกิดขึ้น ดังว่าที่จะให้แรงผลักดันหลังจากพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นนานแล้ว
3. การฝึกฝนทำกิจกรรมซ้ำๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ก้าวหน้าในการเรียนนั้นยังไม่พอจะต้องให้ผู้เรียนทราบและเข้าใจในการประเมินตนเองว่าก้าวหน้ามากน้อยแค่ไหนด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนก้าวหน้าได้ดีกว่า
4. การข่มขู่หรือการลงโทษผู้เรียนที่เป็นผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ นั้นจะมีผลตรงข้ามกับการให้รางวัล คือ อาจเกิดพฤติกรรมตอบสนองตามที่ผู้สอนต้องการหรือไม่ต้องการก็ได้ ทั้งยังกลับทำลายบรรยากาศหรือความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนอาจหยุดเรียนไปเลย
5. ความพร้อม (Readiness) จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย ผู้สอนจะต้องสร้างหรือคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ความพร้อมทางสติปัญญา ความพร้อมในการเข้าใจ และสนใจที่จะเรียน ความพร้อมในด้านพื้นฐานความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์เดิม
6. ความรู้สึกพอใจจากผลสำเร็จ เป็นแรงผลักดันซึ่งมีผลต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจและมีความเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะเรียนต่อไป

7. ผู้เรียนจะตั้งใจเรียนดี ถ้ามีความหวังว่าเขาสามารถบรรลุเป้าหมายของเขาได้ ผู้สอนจะต้องไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนยากเกินไปจนหมดหวัง หรือง่ายเกินไปจนไม่เห็นความสำคัญ

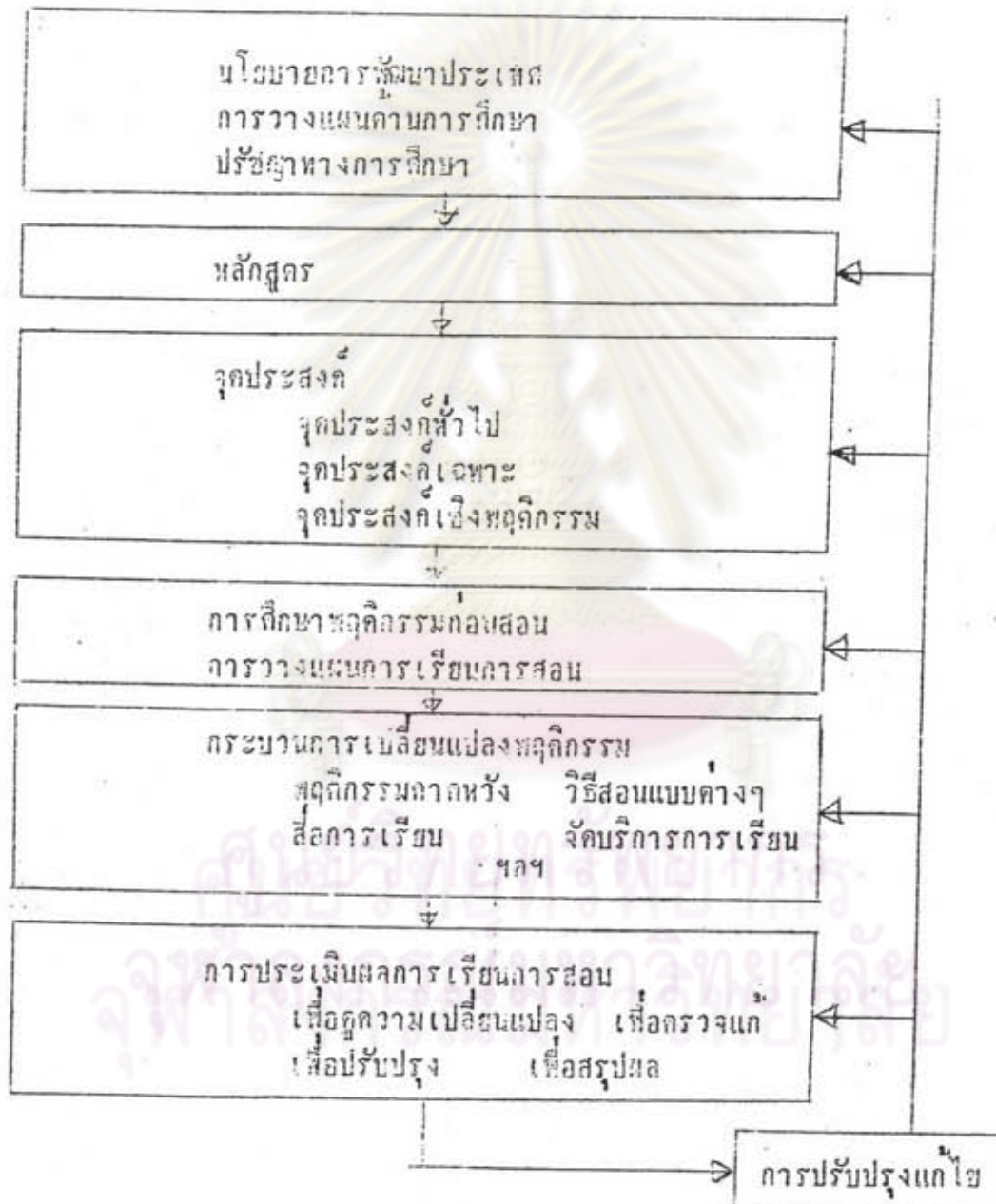
เทคนิคและวิธีการสอนผู้ใหญ่

การศึกษาผู้ใหญ่ที่สอนให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นนั้น จะมุ่งให้บุคคลได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directing inquiry) ตัดสินใจด้วยตนเอง ทดลองลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสามารถแก้ปัญหาได้เมื่อมีอุปสรรค ภาสวดีวัฒนธรรมระเบียบประเพณี และสิ่งแวดล้อมของตนเอง ซึ่งต้องเป็นหลักการที่สอดคล้องต้องกัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้างกระบวนการเรียนการสอน

แผนภูมิแสดงโครงสร้างกระบวนการเรียนการสอน

จากแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการเรียนการสอน จะสามารถมองเห็นภาพรวมทั้งระบบของการจัดการศึกษา หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ นั่นคือ กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษา จะเริ่มต้นวางแผนกันตั้งแต่ระดับชาติ จากนโยบายในการพัฒนาประเทศ จะมีการวางแผนพัฒนาทางด้านการศึกษา ซึ่งอาศัยปรัชญาทางการศึกษาเป็นแนวทาง และมีการพัฒนาหลักสูตรต่อมา เมื่อแผนการศึกษาชาติมีหลักสูตรแล้วก็จะถึงขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเริ่มด้วยการกำหนดจุดประสงค์การสอน การศึกษาพฤติกรรมก่อนสอน กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การวัดผลทดสอบและข้อมูลป้อนกลับในการสอน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงข้อมูลทั้ง 3 ด้าน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลทางสังคม และข้อมูลทางวิชาการ พิจารณาประกอบด้วยรายละเอียดของกิจกรรมแต่ละขั้นมีดังนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์การสอน ควรจะกำหนดให้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพราะเป็นจุดประสงค์ที่สามารถสังเกตและวัดได้ และประกอบด้วยพฤติกรรมที่คาดหวังทั้ง 3 ด้าน คือ สติปัญญา ความรู้สึก และทักษะ

2. การศึกษาพฤติกรรมก่อนสอน ผู้สอนควรจะศึกษาพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ก่อนสอนว่าเป็นไปในทางที่พึงปรารถนาหรือไม่

3. กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

3.1 กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา

ก. กระบวนการเรียนทางด้านสติปัญญา ผู้สอนจะต้องศึกษาว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร กระบวนการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาประกอบด้วยประสบการณ์ สังเกตและคิด สรุปความเข้าใจ ทดสอบความเข้าใจ คงความเข้าใจ

ข. กระบวนการสอนทางด้านสติปัญญา ประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ ทดสอบพื้นฐานความรู้เดิม จัดหาประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แนะนำให้ สังเกตและคิด สนับสนุนให้ผู้เรียนสรุปความเข้าใจด้วยตนเอง และจัดหาประสบการณ์ใหม่หรือทดสอบผู้เรียน

3.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านทักษะ

ก. กระบวนการเรียนทางด้านทักษะ ผู้สอนจะต้องศึกษาว่าผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านทักษะได้อย่างไร กระบวนการเรียนรู้ทางด้านทักษะประกอบด้วย การสังเกต - การประกอบทักษะ แยกทักษะเป็นขั้นย่อยๆ ลำดับขั้นทักษะในใจ ประกอบทักษะด้วย

ตนเอง

๒. กระบวนการสอนทางด้านทักษะ จะประกอบด้วย การแสดง การประกอบ ทักษะให้ดู แสดงขั้นตอนของทักษะ แสดงการประกอบทักษะอย่างช้าๆ และอธิบายให้ผู้เรียนประกอบ ทักษะ และให้ทราบผลและเกณฑ์ประเมินผล

3.3 กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านความรู้สึก

ก. กระบวนการเรียนทางด้านความรู้สึก ประกอบด้วย การรับรู้สนใจ ประเมินค่า ทดลอง ทดสอบ นำไปใช้ และการบูรณาการ

ข. กระบวนการสอนทางด้านความรู้สึก ประกอบด้วย การเผยแพร่แนะนำ เพิ่มเติม สาธิต ฝึกอบรม ช่วยเหลือบริการ คุุณถามข่าวคราวบ่อยๆ

4. การประเมินผลการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องวัดผลตามจุดประสงค์การสอนที่ตั้งไว้ และจะต้องสามารถตอบได้ว่า จะวัดพฤติกรรมด้านใดบ้าง จะวัดพฤติกรรมแต่ละด้านอย่างไร และจะวัดได้โดยวิธีใด

5. ข้อมูลป้อนกลับในการสอน ถ้าการสอนได้ผลไม่ดี ผู้สอนจะต้องกลับไปพิจารณา วัตถุประสงค์การสอน การศึกษาพฤติกรรมก่อนสอน กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การวัดผล การสอน และระบบข้อมูลป้อนกลับ ว่ามีอุปสรรคหรือข้อบกพร่องที่ใด อย่างไร แล้วพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

การจัดการเรียนการสอนที่ดี

การสอนที่ดี ก็คือ การจัดการที่ดีในการให้มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง 2 ตัวแปร คือ ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ถ้าครูผู้สอนรู้จักการจัดการเรียนการสอนที่ดี ใช้วิธีการสอน (Method of Teaching) ที่ดีเหมาะสมแล้ว จะทำให้ผู้เรียน

1. ได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สอน
2. มีทักษะและความชำนาญในวิชาการศึกษาที่เรียน
3. มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้
4. มีความสามารถที่จะนำสิ่งต่างๆ ที่เรียนรู้ไปใช้ได้

5. มีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้แก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันได้

6. มีความสามารถนำความรู้ไปใช้ศึกษาค้นคว้าหรือหาความรู้เพิ่มเติมเองได้

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ดีมีความหมายและสำคัญยิ่งต่อผู้เรียน ครูผู้จัด
ดำเนินการจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมาก การกำหนดวิธีการสอนของครูโดยทั่วไปจะยึดถือสิ่งเหล่านี้
เป็นหลัก คือ

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของบทเรียน

2. ลักษณะของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

3. ลักษณะของผู้เรียน

4. ตัวครูผู้สอนเอง

5. สื่อการเรียนการสอนต่างๆ รวมถึงสถานที่ บุคลากรและเครื่องช่วยอำนวยความสะดวก
สะดวกต่างๆ

หลังจากกำหนดวิธีการสอนโดยพิจารณาจากสิ่งสำคัญ 5 ประการแล้ว ครูผู้สอนจะ
ดำเนินการเป็นขั้น ตามรูปแบบแบบโครงสร้างหลักของกระบวนการเรียนการสอนที่ได้กล่าวมาข้างต้น
สำหรับเฉพาะในส่วนที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือส่วนที่เป็นกิจกรรมการเรียนการ
สอนนั้น ครูผู้สอนจะสามารถดำเนินการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนหลักต่อไปนี้

ขั้นตอนการสอน (Lesson Plan)	กิจกรรมของครู ผู้สอน	เทคนิคที่ครูใช้	พฤติกรรมที่เกิดแก่ ผู้สอน
การเข้าสู่บทเรียน (Opening)	สร้างบรรยากาศโดย ใช้กระบวนการ ละลายพฤติกรรม	เข้าไปถึงตัว ผู้เรียน	เกิดความเป็นกันเอง และสบายใจ

ขั้นตอนการสอน (Lesson Plan)	กิจกรรมของครู ผู้สอน	เทคนิคที่ครูใช้	พฤติกรรมที่เกิดแก่ ผู้สอน
การสอนเนื้อหา (Body)	ดำเนินการสอนตาม ลำดับขั้น	สอนสิ่งที่ผู้เรียน สนใจ สอนสิ่งที่ ผู้เรียนต้องการ	เริ่มคิด เริ่มเรียน
การสรุป-จบบทเรียน (Closing)	สรุปเนื้อหาของ การสอน	นำเข้าไปสู่จุดที่ ต้องการ	มีความเข้าใจ เกิด การเรียนรู้หรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

นอกจากครูจะต้องมีการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตาม 3 ขั้นตอนหลักแล้ว ในรายละเอียดของการให้การศึกษาผู้ใหญ่ ครูยังต้องเลือกใช้รูปแบบเทคนิค และวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง (involve) ในกิจกรรมให้มากที่สุด เพราะในด้านจิตวิทยา ผู้ใหญ่ต้องการเป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเอง (self-directing) ครูจะต้องหาทางช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการของตนเอง วางเป้าหมายของตนเอง มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนต่างๆ รวมทั้งการประเมินผลหลักสูตรหรือโปรแกรมด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ยังต้องช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาเองตลอดจนช่วยให้สามารถร่วมกิจกรรมหรือทำงานกับผู้อื่นได้ดี มีความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม หัวใจของการศึกษา คือการเรียนไม่ใช่การสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student centered approach) ดังนั้นจุดเน้นสำคัญของเรา จึงเปลี่ยนจากสิ่งที่ครูกำมาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน หรือมุ่งไปที่ว่า อะไรจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับอะไรบ้างจากการสอนของครู มากกว่าที่จะพิจารณาว่าครูต้องทำอะไร มากน้อยแค่ไหนอย่างไร ดังคำกล่าวที่น่าคิดเกี่ยวกับเรื่อง

รู้ว่า

I know what I say but I do not know what you hear;

I may know what I show but I do not know what you see.

สื่อ (Media, Medium)

สื่อ คือ ตัวกลางที่ใช้ในการสื่อความหมาย เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การทำกิจกรรมต่างๆ ง่ายขึ้น หรือ คือ วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการหรือเทคนิค รวมบุคคลที่จะมาช่วยแก้ปัญหา ทำให้กิจกรรมต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและรวดเร็ว

สื่อการเรียนการสอนก็คือ วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการหรือเทคนิคที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้ส่งส่หรือถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ทศนคติ ไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของสื่อ

เราสามารถแยกประเภทสื่อตามลักษณะแนวคิดของเทคโนโลยีทางการศึกษาดังนี้

1. อุปกรณ์ (Equipments หรือ Devices) เป็นเครื่องมือหรือกลไกประเภทหนัก (Hardware) มีระบบการทำงานด้วยตัวของมันเอง เช่น กล้องฉายรูป เครื่องฉายต่างๆ (Projectors) คอมพิวเตอร์ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

2. วัสดุ (Materials) มีขนาดเล็กเบา (Software) มักเป็นวัสดุสิ้นเปลืองและใช้ประกอบกับสื่อในข้อ 1 เช่น ฟิล์มภาพยนตร์ ม้วนเทป ภาพนิ่ง ซอด้ แต่วัสดุบางชนิดก็สามารถเสนอเรื่องราวด้วยตัวของมันเองได้ เช่น แผนภูมิ รูปภาพ หุ่นจำลอง รวมถึงเอกสารตำราต่างๆ เป็นต้น

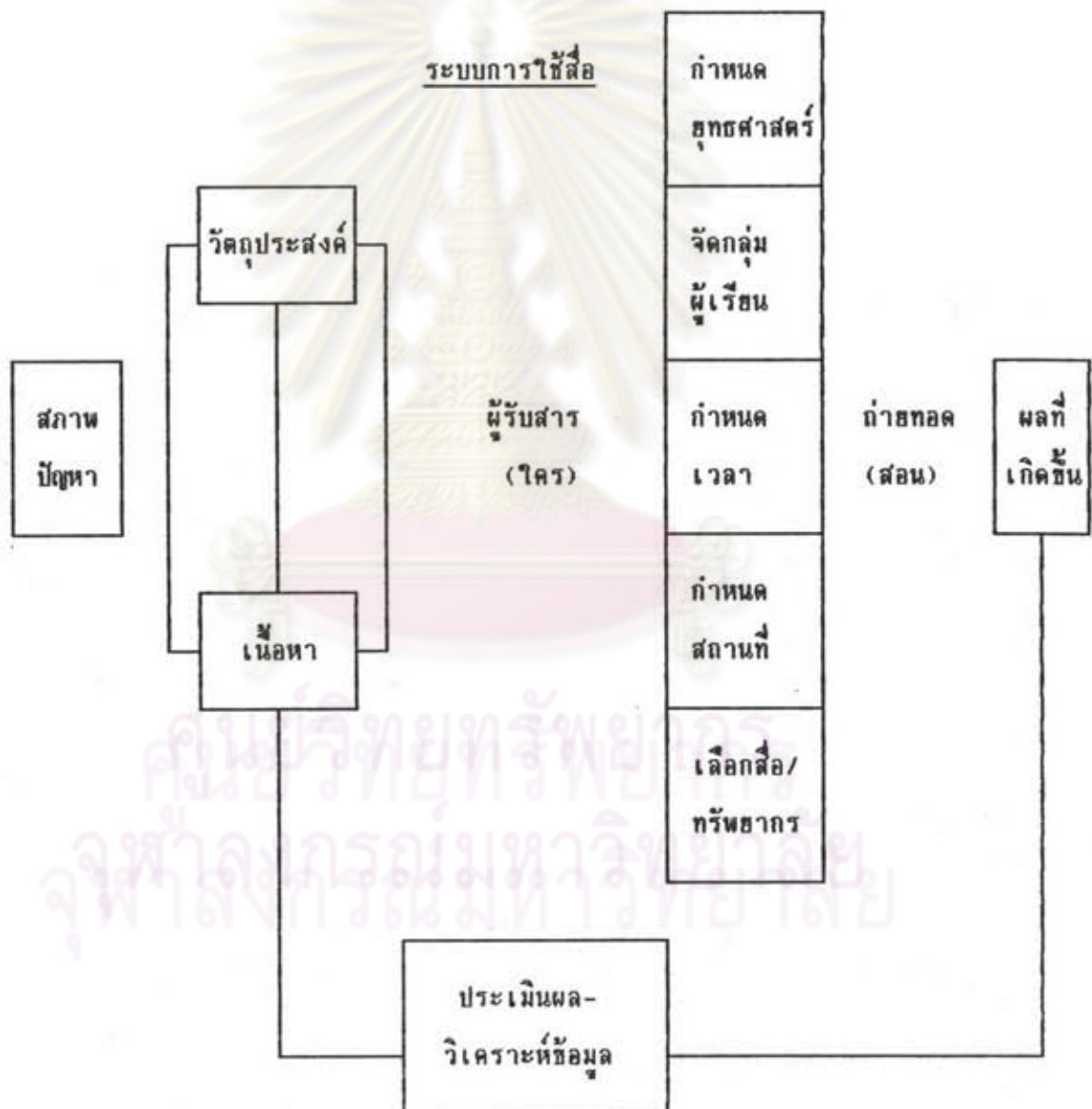
3. วิธีการและเทคนิค (Methods & Techniques) อยู่ในรูปของกระบวนการหรือการกระทำ เป็นศิลปะของการสื่อความหมาย หรือศิลปะของการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ซึ่งอาจจะรวมหรือไม่รวมการใช้สื่อ 2 ประเภทข้างต้นก็ได้ตัวอย่างเช่น การสาธิต การทดลองปฏิบัติจริง นิทรรศการ บทบาทสมมุติ บทเรียนปลายเปิด หรือการเล่นเกมต่างๆ เป็นต้น

บางท่านที่จัดมนุษย์หรือวิทยากรเป็นสื่อด้วย ก็สามารถจัดไว้เป็นประเภทที่ 4 คือ สื่อบุคคล (Resource person หรือ peopleware) และบางท่านอาจแยกสื่อออกเป็น 2 ประเภทใหญ่เท่านั้น คือ สื่อมีชีวิต กับสื่อไม่มีชีวิตก็ได้

ระบบการใช้สื่อ

เนื่องจากสื่อมีมากมายหลายประเภท หลายชนิด การนำสื่อประเภทใด ชนิดใด มาใช้จึงจำเป็นต้องพิจารณาเลือกสื่อที่ใช้แล้วให้ผลคุ้มค่าที่สุด นั่นคือมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูง สะดวก ประหยัด นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาจากภาพรวมของการใช้สื่อตามหลักของวิธีระบบ (System approach) ด้วย หรือต้องคำนึงถึงว่า

- จะต้องมองสื่อที่อยู่ในระบบ (System) มิใช่มองเฉพาะแค่สื่อเพียงอย่างเดียว
- สื่อเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะต้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ ใน System ทั้งสิ้น

เทคนิคและวิธีการสอนผู้ใหญ่

คำว่าวิธีการ (Method) และเทคนิค (Technique) หรือกลวิธีนั้นมักจะเป็นคำที่ใช้ควบคู่หรือปนกันอยู่เสมอ จนแยกไม่ออกว่าอะไรเป็นวิธีการและอะไรเป็นเทคนิค เพื่อความเข้าใจตรงกันในเรื่องการเรียนการสอน ผู้เขียนขอให้ความหมายของคำทั้งสอง ดังนี้

วิธีการ (Method) หมายถึง วิธีการจัดผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนการสอน โดยพิจารณาตามสถานการณ์ในการสื่อความหมาย ซึ่งแยกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. การจัดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลหมายถึง การจัดผู้เรียนเพื่อที่จะให้เรียนได้คนเดียวเช่น การศึกษาหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป การสอนทางไปรษณีย์ การสอนโดยใช้ระบบการศึกษาทางไกล หรือการสอนแบบตัวต่อตัวโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ เช่น การฝึกหัด และสอนวิชาช่างต่างๆ เป็นต้น

2. การจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม หมายถึง การจัดผู้เรียน เพื่อให้เรียนเป็นกลุ่มย่อย 6 - 10 คน เช่น การจัดชั้นเรียนเล็กๆ การจัดกลุ่มเพื่ออภิปราย หรือเพื่อศึกษาค้นคว้าในบางเรื่อง เป็นต้น และการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ขนาดชั้นเรียนปกติตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป หรืออาจจัดเป็นพิเศษในห้องประชุมใหญ่ มีคนเป็นร้อยคนขึ้นไป ซึ่งการจัดกลุ่มเหล่านี้อาจแบ่งตาม วัตถุประสงค์ หรือละกันตามอายุและเพศ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาที่จะสอน และเทคนิคที่จะใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

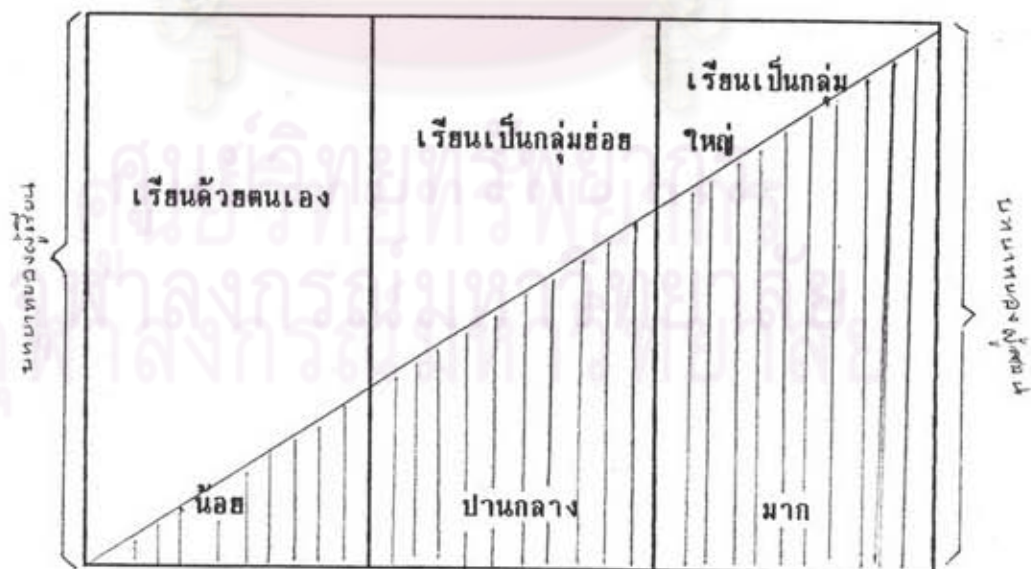
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์มวลชนหมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้แก่กลุ่มคนจำนวนมากๆ หรือเป็นมวลชน กลุ่มประเภทนี้บางที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติหรือตามปกติวิสัย เช่น กลุ่มคนที่ชมภาพยนตร์ ฟังรายการวิทยุ หรือชมโทรทัศน์ เป็นต้น การให้การศึกษาแก่มวลชนจะต้องอาศัยใช้สื่อมวลชน เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นหลัก ซึ่งคนทุกเพศทุกวัยดูรายการนั้นๆได้ ผู้สอนหรือผู้ที่ให้ความรู้ไม่จำเป็นต้องจัดชั้นเรียนให้ผู้เรียน แต่ต้องรู้ว่าผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายที่จะให้รับความรู้เป็นใคร

เทคนิคหรือกลวิธี (Technique) หมายถึง ศิลปในการถ่ายทอดความรู้ หรือการกระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่กำหนดไว้เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และมวลชน ตามลักษณะของเนื้อหาที่จะสอน ซึ่งเทคนิคหรือกลวิธีนี้จะต้องเลือกเอาตามความเหมาะสม อาจจะ

ใช้เทคนิคเดียวในเนื้อหาต่างกัน หรือใช้หลายเทคนิคในเนื้อหาเดียวกันก็ได้ เทคนิคการสอนที่ครูผู้สอนจะเลือกนำไปใช้กับผู้เรียนมีมากมาย ตัวอย่างเช่น ถ้าจะให้ผู้เรียนเรียนคนเดียว อาจใช้เทคนิคการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป การศึกษาทางไปรษณีย์ หรือการสอนระบบทางไกลที่ใช้สื่อต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้คนเดียวความลำพัง และถ้าครูจะสอนผู้เรียนเป็นกลุ่ม อาจใช้กลวิธีที่เน้นทักษะ การทำงานเป็นกลุ่ม เช่น ใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เทคนิคการบรรยายการอภิปรายกลุ่มหรือการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น ส่วนเทคนิคที่ใช้กับวิธีการมวลด ซึ่งต้องอาศัยสื่อมวลดเป็นหลักนั้น ก็จะมีเทคนิคใหญ่และเทคนิคย่อยแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม และตามลักษณะสื่อที่ใช้เป็นหลักด้วย

บทบาทของผู้เรียนและผู้สอนตามวิธีการที่ใช้ในการเรียนการสอน

การเรียนการสอนโดยทั่วไป การที่ผู้สอนจะเลือกใช้เทคนิควิธีการสอนแบบใดนั้น จะต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นไปได้ ที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ให้มากที่สุด ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในเรื่อง กาลเวลา บุคคล สถานที่ ฯลฯ และตัวของผู้สอน ผู้เรียนด้วย ถ้าเราจะพิจารณาบทบาทในการเรียนการสอนแล้ว จะเห็นว่า วิธีการสอนของผู้สอนจะต้องสอดคล้องกันกับวิธีการเรียนของผู้เรียน บทบาทของทั้ง 2 ฝ่าย ในกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีสัดส่วนเป็นปฏิภาคผกผันมากขึ้นน้อยต่างกันตามวิธีการที่ใช้ ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิต่อไปนี้

อย่างไรก็ตามกิจกรรมการเรียนการสอนควรจะต้องเลือกใช้เทคนิควิธีการ หรือวัสดุอุปกรณ์ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง เพราะยิ่งผู้เรียนทำกิจกรรมมากขึ้นเพียงใดก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้นเท่านั้น

การจัดกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่มีมากมายหลายรูปแบบ ผู้สอนผู้เรียนสามารถเลือกใช้เทคนิคและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ได้โดยให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือวิธีการ(Method) และต้องไม่ลืมว่า

"ไม่มีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ใด ดีที่สุดเพียงเทคนิคเดียว" และ

"ไม่มีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ใดดีแค่เพียงเทคนิคเดียวที่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์"

ดังนั้นครูที่ดีจึงไม่ควรใช้เทคนิควิธีการสอนอย่างเดี๋ยวกัน ซึ่งคิดว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด ในการสอนทุกครั้ง ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนมักจะพัฒนาวิธีการสอนจากประสบการณ์การสอนของตนและการสังเกตการสอนของคนอื่น พร้อมทั้งเป็นผู้ที่ใฝ่หาเรียนรู้ตลอดเวลา

"คุณค่าของชีวิตครู ก็คือ การเรียนรู้เพื่อตัวของเขาเองและเพื่อผู้อื่น"

วิธีการ เทคนิค และวัสดุอุปกรณ์ในการเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้

วิธีการ (Methods)	เทคนิคหรือกลวิธี(Techniques)	วัสดุ-อุปกรณ์(Software-Hardware)
1. การถ่ายทอดความรู้เป็นรายบุคคล (Individual contact)	1. เทคนิคที่ใช้กับรายบุคคลมีหลายเทคนิค ดังเช่น - การเยี่ยมบ้านหรือที่ทำงาน (Home visits) - การตั้งหน่วยบริการให้คำแนะนำ (Office calls) - การสอนแนะ (Coaching individual work)	ผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดความรู้ สามารถเลือกนำวัสดุอุปกรณ์มาใช้ได้ โดยพิจารณาให้เหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของเนื้อหา ความรู้ เทคนิค วิธีการถ่ายทอด ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์เอง ซึ่งมีมากมายหลายชนิด ดังเช่น - คู่มือวิชาการ/ชุดการสอน

วิธีการ (Methods)	เทคนิคหรือกลวิธี (Techniques)	วัสดุ-อุปกรณ์ (Software-Hardware)
	<ul style="list-style-type: none"> - การเรียนการสอนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) - การโต้-ตอบจดหมาย (Personal letters) - การโทรศัพท์สอบถาม (Telephone calls) - การใช้สื่อบุคคล (Resource person) - การสอบถาม-สัมภาษณ์ (Interview) - การสนทนา แลกเปลี่ยนทัศนะ (Talk/Dialogue) - การสังเกต (Observation) - การทำแบบฝึกหัด (Exercise) - การศึกษาทางไกล (Distance Education) 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุดการเรียนด้วยตนเอง (รายบุคคล) - ชุดการเรียนสำหรับกลุ่ม (ศูนย์กิจกรรม) - ตำรา/หนังสืออ่านประกอบ - แบบฝึกหัด - บทเรียนสำเร็จรูป (บทเรียนโปรแกรม) - บทเรียนปลายเปิด - กระดานคำ-ชอล์ค

ตอนที่ 5 ปัญหาของนักศึกษา

การศึกษาถึงปัญหาที่นักศึกษาส่วนใหญ่มักประสบนั้นมีอยู่มากทั้งในและต่างประเทศ ดังเช่นข้อสรุปของมุลเลอร์ (Muller 1961 : 106) ที่ว่านักศึกษามักประสบปัญหาจากการแยกตัวออกมาจากครอบครัว ปัญหาการเลือกอาชีพ ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม และปัญหาการบูรณาการบุคลิกภาพ หรือข้อสรุปจากนักการศึกษาอื่นๆ (Hunter and Morgan 1949, Tate and Musilk 1954, Bath 1961, Penney 1966, Astin 1977) อ้างถึงใน ละเอียต จงกลณี : 2) ที่ว่าปัญหานักศึกษาที่มีอยู่เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาด้านการเงิน
2. ปัญหาด้านการเรียน
3. ปัญหาด้านอารมณ์
4. ปัญหาด้านสังคม
5. ปัญหาด้านสุขภาพ
6. ปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาเพศตรงข้าม ปัญหาครอบครัว ปัญหาความขัดแย้งทาง

ศาสนา และปัญหาความไม่พอใจในสถาบัน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหานักศึกษาอาจมีสาเหตุมาจากตัวนักศึกษาเอง และจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวนักศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่นักศึกษาคลุกคลีอยู่ด้วย ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ดูเหมือนมิใช่หน้าที่โดยตรงที่จะให้ความสนใจให้ความช่วยเหลือ แต่โดยความเป็นจริงนั้นมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องให้ความสนใจและให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ แม้ว่านักศึกษาจะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบตัวเองแล้วก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่สมบูรณ์สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เพื่อนำความรู้วิชาการออกไปรับใช้สังคมได้เต็มที่ ซึ่งถือว่าเป็นเป้าประสงค์หรือปณิธานอันสูงสุดของแต่ละสถาบันนั่นเอง นอกจากการให้ความช่วยเหลือแล้วยังจำเป็นต้องรับฟังข้อคิดเห็นและความต้องการของนักศึกษา เพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาค่าต่างๆ ที่อาจจะมียู่ซึ่งความต้องการของนักศึกษานี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527 : 29-30)

ในการเสนอวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับปัญหานักศึกษาและการดำเนินการนี้ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดปัญหาต่างๆ ในแต่ละด้าน เพื่อเป็นการประมวลปัญหาสำหรับการอภิปรายผลการ

ศึกษาและเป็นแนวทางการแก้ปัญหาต่อไป

ด้านสุขภาพ

สุขภาพหมายถึงสภาพแห่งความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ดี มิใช่เพียงแต่การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และความทรมานเท่านั้น การให้บริการสุขภาพอนามัยแก่นักศึกษา เพื่อให้มีสุขภาพที่ดีมีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง (ทองเรือน อมรัชกุล 2525:27) จากการวิจัยของสุวิทย์ สมนามิตร (2515 : 97) พบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีปัญหาทางด้านสุขภาพมาก เช่น มีความรู้สึกตัวเองเหนื่อย อ่อนเพลีย ง่วงตลอดเวลา การที่นักศึกษามีปัญหาสุขภาพจึงมีผลต่อโอกาสทางการศึกษาค้นคว้า ปัญหาสุขภาพนักศึกษานี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 21) กล่าวว่านิสิตนักศึกษาเกือบทุกคนเป็นหรือเคยเป็นโรคทางเดินอาหาร ปวดท้อง ท้องไม่ปกติ โรคกระเพาะอาหาร และโรคหวัด หรือแพ้อากาศอยู่เสมอ ซึ่งสาเหตุมาจากนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาออกกำลังกาย สุขภาพจึงมักไม่ดี ทำให้เป็นโรคต่างๆ ได้ง่าย นอกจากนี้ยังอาจมีปัญหาสุขภาพจิตเป็นโรคความเครียดสูง มีความวิตกกังวลเรื่องการเรียน การปรับตัวกับเพื่อนหรือจากปัญหาครอบครัว หรือปัญหาส่วนตัวอื่นๆ สะอาด โสมะบุตร (2429 : 77-78) สรุปได้ว่า ปัญหาในด้านการให้บริการสุขภาพอนามัยที่สำคัญและพบเสมอ คือ

1. ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในด้านการรักษาพยาบาล ไม่มีแพทย์ประจำเต็มเวลาเนื่องจากเป็นงานที่ซ้ำซากจำเจ มีความก้าวหน้าน้อย
2. ปัญหาทางการเงินและอุปกรณ์ เนื่องจากมักจะไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ จึงเป็นผลให้ไม่สามารถบริการได้เต็มที่
3. ปัญหาขาดการศึกษาในการรักษาสุขภาพอนามัยของคน ซึ่งพบว่านิสิตนักศึกษาที่มาขอรับบริการมักจะมาด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้เป็นส่วนใหญ่ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจในการรักษาสุขภาพเบื้องต้น หรือจากสภาวะเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล
4. จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ เป็นเหตุให้ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการเกิดความคับข้องใจเบื่อกันในบริการด้านนี้
5. ปัญหาอื่นๆ เช่น ทิศนคติของผู้บริหารยังไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร สถานที่ตั้งของสถาบันอยู่ใกล้-ไกลจากสถานพยาบาล มีผลต่อการพัฒนาหน่วยงาน และความกว้างขวางของ

บริการที่จัดให้ ลักษณะของสถาบันที่มีหรือไม่มีคณะแพทยศาสตร์อยู่ด้วย และปัญหาความไม่พอใจของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการ เป็นต้น

ด้านการเงิน

ปัญหาด้านการเงินนี้จากการวิจัยของ สุภาพรพรณ โศตรจรัส (2524 : 6) ทำให้ทราบว่าปัญหาด้านการเงิน เป็นตัวทำนายที่ดีในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษาเช่นกัน

การให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงิน จึงเป็นงานสำคัญที่สถาบันทุกแห่งต้องจัดให้เพียงพอ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่ประสบปัญหาทางด้านการเงินในการศึกษาไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นประโยชน์โดยตรงแก่นักศึกษา และเป็นการลดสภาวะการออกกลางคันอันมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนทุนทรัพย์ในการเรียน (Asa Knowles 1977 : 297) การให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินอาจกระทำได้โดยทั่วไปเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การให้ความช่วยเหลือเพื่อเป็นรางวัลนักศึกษาที่เรียนดี (Scholarship) แบบให้เปล่า ซึ่งมีจำนวนเงินแตกต่างกันตามกฎเกณฑ์ และวัตถุประสงค์ของแต่ละทุน ส่วนใหญ่จะเป็นทุนเพื่อค่าใช้จ่ายบางส่วนในการศึกษาเล่าเรียน บางครั้งอาจให้ทุนประเภทนี้แก่ผู้ที่มีความยากจนและขาดแคลน หรืออาจพิจารณาให้แก่นักศึกษาที่ทั้งเรียนดีและยากจนด้วย

2. การให้ความช่วยเหลือเป็นเงินยืมเพื่อการศึกษา (Fellowship) จำยืมให้เป็นทุนสำหรับนักศึกษาตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และจะต้องใช้คืนภายหลังโดยคิดดอกเบี้ยต่ำ หรืออาจใช้คืนโดยให้นักศึกษาทำงานใช้ทุนหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว

3. การให้ความช่วยเหลือโดยการทำงาน (Work-scholarship หรือ Work-study Program) ซึ่งอาจมีหลายรูปแบบ เช่น การทำงานนอกสถานที่ระหว่างปิดภาคการศึกษา การทำงานในสถานที่เรียนระหว่างศึกษา เป็นครูช่วยสอน ทำงานห้องสมุด เป็นต้น ซึ่งการให้ความช่วยเหลือในลักษณะนี้มักได้รับความนิยมสูงจากนักศึกษา (Lee C. Deighton 1971:513)

ด้านเพื่อนและการเข้าสังคม

นักศึกษาเป็นวัยที่มีความต้องการทางสังคม ต้องการความรักความมั่นคง ตลอดจนต้องการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ และต้องการได้รับการยอมรับจากหมู่คณะในสังคม (บุปผา กาวิเวท 2528 : 129) ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนจะช่วยให้นักศึกษาคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์

ส่วนตัว และสนับสนุนให้รู้จักและเข้าใจตนเองได้มากยิ่งขึ้น อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนี้ ชิคเกอร์ริง (Chickering 1974:254-259) ได้กล่าวไว้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลมากในการถ่ายทอดค่านิยม ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ส่วนแอสติน (Astin 1969:141) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกสาขาวิชาและอาชีพของนักศึกษา พบว่านักศึกษามักคล้อยตามกลุ่มเพื่อน การตัดสินใจหรือการเปลี่ยนแปลงจะขึ้นอยู่กับจำนวนของเพื่อนที่เลือกสาขาอาชีพเดียวกันสูง โดยเฉพาะในสาขาวิชา-กรรมศาสตร์ การสอน กฎหมาย และธุรกิจ

ปัจจัยในการเลือกคบเพื่อนในหมู่นิสิตนักศึกษา บุปผา การีเวท ได้สรุปไว้ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้

1. ขนาดของกลุ่ม กลุ่มใหญ่มีคนจำนวนมาก การแสดงออกทางความคิดอาจทำได้ไม่เต็มที่ แต่ในกลุ่มขนาดเล็ก เช่น กลุ่มเพื่อน สมาชิกทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า นอกจากนี้พฤติกรรมของคนในกลุ่มยังมีอิทธิพลต่อชีวิตของนิสิตนักศึกษา ทั้งในด้านความรู้สึกร่วมกัน ความมั่นคงของกลุ่ม ประเพณี รวมทั้งวิธีการเกิดของกลุ่มเพื่อนได้ง่ายกว่ากลุ่มขนาดใหญ่
2. ลักษณะของนักศึกษาที่เหมือนกัน เช่น ต้องการแสวงหาความรู้ ต้องการมีอุดมคติ ต้องการค้นพบตนเอง และต้องการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ต้องการชกชองซึ่งกันและกัน
3. ลักษณะทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ เพศ อายุ พื้นฐานการศึกษา สภาพครอบครัวและเศรษฐกิจ บ้านใกล้กันหรืออยู่ร่วมชั้นเดียวกัน
4. บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยใจคอ และรสนิยมเดียวกัน
5. การอยู่โดดเดี่ยว ลักษณะการอยู่อย่างปราศจากเพื่อน เช่น ลักษณะของเพศ วิชา หรือศาสนา ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นทำให้เกิดปัญหา

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวในการคบเพื่อน หรือเข้าสังคมกลุ่มเพื่อน สุภาพธรรม โคตรจรัส (2522:53) กล่าวว่า โดยทั่วไปได้แก่ผู้ที่รู้สึกว่าตนไม่มีเพื่อน กลัวการปรากฏในที่ชุมนุม ไม่อยากให้ใครมาสนใจ ชอบอยู่คนเดียว ขาดเพื่อน และมีปัญหาการปรับตัวกับทุกคน ส่วนสาเหตุของปัญหานั้นอาจเกิดจากนักศึกษาเองที่คาดหวังความเป็นเลิศในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมด้านอารมณ์ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาทางการศึกษา นักศึกษาเหล่านั้นจะแยกตัวออกไปจากสังคมเพื่อนฝูง แล้วให้ความสนใจกับความสำเร็จการศึกษาเพียงอย่างเดียว (มุกดา ศรีรงค์ 2529 : 223)

ด้านการปรับตัวทางการศึกษา

การเรียนการสอนของการศึกษานอกโรงเรียน เน้นให้ผู้เข้าศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นการสนองความต้องการความสนใจและความถนัดของผู้เรียนรายบุคคล (สฤณีญา โภวิไลกุล 2524:17) นักศึกษาต้องรู้จักขวนขวายสร้างวินัยในตนเอง และปรับตัวให้เข้ากับระบบการเรียนให้ได้ ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล แต่จากการศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาต่อระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2528:33) พบว่าการปรับตัวของนักศึกษามีความแตกต่างตามระยะเวลาที่เข้ามาศึกษาในสถาบัน ดังนี้

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ค่อนข้างจะไม่มั่นใจในตนเอง ไม่ค่อยกล้าตอบปัญหาต่างๆ มีปัญหาการปรับตัว ค่อนข้างเหงาเพราะไม่มีเพื่อน ต้องการความเอาใจใส่จากอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาค่อนข้างสูง ยังปรับตัวกับการเรียนระดับอุดมศึกษาไม่ได้

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 พุดจาจะฉาน คล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้น แต่ยังมีปัญหาเรื่องการลงทะเบียนเรียนและการเรียน

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีลักษณะเกาะกลุ่มเพื่อน อ่หากมีส่วนร่วมในการทำงานบริหารกิจกรรมนักศึกษา มีความสนใจในวิชาที่เรียนมาก และอ่หากทำอะไรเพื่อให้สถาบันดีขึ้น

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่ สนใจวิชาการ ค่อนข้างมีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบแสดงความคิดเห็น อ่หากรู้หรืออ่หากเห็น ชักถามเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาค่างๆ ตลอดจนประสบการณ์ทำงานในอนาคต

นอกจากลักษณะการปรับตัวทางการเรียนข้างต้นแล้ว ปัญหาการปรับตัวทางการเรียนจากการรายงานของ สุภาพรรณ โคตรจรัส(2522:51-52) ถึงนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มาขอค่าปรึกษา ๗ ศูนย์แนะแนว แผนกจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ ว่ามีปัญหการปรับตัวทางการเรียนจำนวนร้อยละ 36.78 เนื่องจากไม่มีแรงจูงใจในการเรียน ขาดสมาธิ เบื่อเรียน อ่หากจะเรียนให้ได้ตามที่มุ่งหวัง อ่หากรู้จักวิธีเรียนที่มีประสิทธิภาพ วิตกกังวลในการเรียน อยู่ในระหว่างวิหยาทัศน์ เป็นต้น แม้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการศึกษาจะมีผลจากการปรับตัวทางการเรียน ความสามารถทางวิชาการ สติปัญญา ประสบการณ์ภูมิหลังของนักศึกษา ความสามารถในการรับรู้ และเหตุผลที่เรียนในวิชาใดวิชาหนึ่งก็ตาม (กิตติยา พรสัจจา 2522:62-66) แต่

ไพฑูรย์ สีนลาวัฒน์ (2524:49) เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนก็ควรมีความรับผิดชอบอยู่ด้วยเช่นกัน และจากการสรุปผลการสัมมนาผู้บริหารกิจการนิสิตนักศึกษา ครั้งที่ 4 (ทบวงมหาวิทยาลัย 2526:93) ได้ให้ความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาในเรื่องการปรับตัวทางการเรียนไว้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นภาระหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของอาจารย์ เพื่อช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการเรียน อาจารย์ทุกคนควรทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการแก่นิสิตนักศึกษา และจะต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนการสอนด้วย

ด้านการสอนและความสัมพันธ์กับครูประจำกลุ่ม

การสอนเป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายการศึกษา (สัจด์ อูทรานนท์ 2525:5) ไวแกนค์ (Weigand อ้างถึงใน วชิรา เพ็ญโรจน์ 2528:12) กล่าวว่าอาจารย์จำเป็นต้องมีทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการวัดและประเมินผล การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และทักษะในการประเมินลำดับขั้นพัฒนาของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการ (Procedure) อาจเริ่มตั้งแต่การวางแผนการเรียนโดยคณาจารย์และสถาบันกำหนด การสอนจะเป็นลักษณะนักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันจัดทำ การกำหนดเป้าหมายที่เน้นตัวผู้สอน และเน้นการสอนที่ตัวนักศึกษา ส่วนการวัดผลอาจกระทำในหลายลักษณะคือ การทดสอบจากข้อสอบ ทดสอบสมรรถภาพ การสังเกต และการประเมินทุกด้าน (ปัทปี เมธาคุณวุฒิ ใน ชิดาวัฒน์ บุญนุช , บรรณาธิการ 2528 : 300) นอกจากนี้ คอนเลย์ (Conley อ้างถึงใน จินตนา สุณิพันธ์ 2527:40) ยังเห็นว่าผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเฉพาะเรื่อง กำหนดเนื้อหาและอุปกรณ์ที่ใช้ จัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

การสอนและความสัมพันธ์กับอาจารย์ มีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพการสอนในทุก
ระดับการศึกษา

สติคแลนด์ (Stickland อ้างถึงใน วชิรา เพ็ญโรจน์ 2525:22-24) ได้ประมวลความต้องการของนักศึกษาในฐานะผู้เรียนจากประสบการณ์การสอนของเขาไว้ว่า นักศึกษามีความต้องการต่อระบบการสอนของอาจารย์ดังนี้

- 1. ต้องการให้อาจารย์ยอมรับนักศึกษาในฐานะปัจเจกบุคคล

2. ต้องการให้อาจารย์สนใจในการสอน มีความกระตือรือร้น และให้ความสำคัญกับการสอนมากกว่าการทำวิจัย

3. ต้องการให้มีการเตรียมการสอนอย่างเพียงพอ การสอนแบบบรรยายควรมีตัวอย่างประกอบ และใช้สื่อการสอนวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย

4. นักศึกษามีสิทธิแสดงความคิดเห็น และโต้แย้งอาจารย์เพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดความคิดและความสามารถในการตัดสินใจ

5. การสอนควรเป็นรูปแบบที่เน้นตัวบุคคล คำนึงถึงผลที่ผู้เรียนจะได้รับมากกว่าคำนึงถึงเรื่องที่อยู่ปฏิบัติกันมา

6. นักศึกษาต้องการเวลาจากอาจารย์นอกเหนือจากเวลาในชั้นเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาเป็นส่วนสำคัญมาก อาจารย์ควรมีเวลานอกห้องเรียนให้นักศึกษาพบปรึกษาพูดคุยด้วย

7. นักศึกษามีสิทธิรู้ระบบการตัดสินใจที่คะแนนอาจารย์ควรบอกให้รู้ตั้งแต่เริ่มบทเรียน

8. นักศึกษาควรมีสิทธิเข้าหรือไม่เข้าชั้นเรียนได้ การเข้าชั้นเรียนไม่จำเป็นหากสามารถทำได้ตามข้อกำหนดของอาจารย์ สิ่งที่อาจารย์ควรทำคือทำให้ชั้นเรียนมีคุณค่า น่าสนใจจนนักศึกษารู้สึกขาดอะไรไปหากไม่ได้เข้าชั้นเรียน

9. นักศึกษาควรมีสิทธิประเมินวิชาและตัวอาจารย์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เพราะจะได้รู้ว่าวิชานั้นๆ ให้อะไรแก่ผู้เรียนบ้าง และเป็นผลให้อาจารย์ได้ปรับปรุงตนเอง

อย่างไรก็ตามสถิติแลนด์ เห็นว่าอาจารย์มักละเลยความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบจากการวิจัยมักจะเป็นปฏิริยาความไม่พอใจต่อระบบการสอนอยู่เสมอ เช่นการวิจัยของ นิภา ส.ศุมนสุนทร (2528) , โสภกา ชูพิกุลชัยและคณะ (2522) , อ่ำไพวรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์ (2529) ซึ่งพบปัญหาเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ เทคนิค รูปแบบและพฤติกรรมการสอน รวมทั้งในด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์ กล่าวคือ มีความใกล้ชิดกับอาจารย์น้อยมาก ไม่ค่อยมีโอกาสพบ หรือปรึกษา ชักถามเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน อาจารย์ไม่ให้แรงจูงใจด้านการศึกษาและวิชาการ อาจารย์บางท่านไม่รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา เป็นต้น

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มานะ ทานปัง (2530:33) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียนให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ได้ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษา : ศึกษากรณี สหุภาภิบาลตำบลสระโบสถ์ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี พบว่า เหตุผลที่จะไม่ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาเป็นเพราะฐานะยากจน เรียนไม่เก่ง ผู้ปกครองไม่ให้เรียน ตนเองไม่ต้องการศึกษาแล้วเรียน

กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2531:19) ศึกษาสาเหตุที่ผู้ปกครองส่งนักเรียนเข้าศึกษาต่อในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2529 พบว่า สาเหตุที่สำคัญเรื่องลำดับดังนี้ ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการศึกษา ไม่ต้องการให้ทำงานลำบากเช่น ผู้ปกครองต้องการให้มีโอกาสดีกว่าผู้ปกครอง ต้องการให้รับราชการ โรงเรียนมัธยมศึกษามีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ไม่สามารถทำอะไรได้เพราะอายุยังน้อย เรียนตามที่ครูประถมศึกษานำมา บุตรของญาติพี่น้องส่วนใหญ่เรียนต่อ

สมพงษ์ มั่นระวัง (2513:161) ได้วิจัยศึกษาแนวโน้มในการเลือกเรียนต่อสายสามัญศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า เห็นผลที่นักเรียนใช้พิจารณาในการเลือกเรียนต่อ คือ โอกาสในการหารายได้ ความเหมาะสมกับสติปัญญาตนเอง ผู้ปกครองมีอิทธิพลในการเรียนต่อของนักเรียนมากกว่าครู นักเรียนที่ผู้ปกครองทำไร่ ทำนาหรือทำสวน ส่วนใหญ่จะเลือกเรียนต่อสายอาชีพมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองค้าขาย รับราชการ

Moratain และ Smart อ้างถึงใน อนันต์ พงศ์สิทธิ์ (2526:26) ได้วิจัยเหตุผลในการเข้าเรียน โดยให้นักศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 126 คน ที่เข้าเรียนภาคนอกเวลาปกติตอบแบบสอบถาม Education Participation Scale ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลในการเข้าเรียน หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษา จำนวน 48 เหตุผล ผลการศึกษาพบว่า มีเหตุผลสำคัญ 5 ประการ ที่ทำให้ผู้ใหญ่เหล่านั้นมาเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา คือ พวกที่ไม่มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการมาเรียน มีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง พวกที่มาเรียนด้วยเหตุผลที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือมีความสนใจในอาชีพ อนาคต คิดเป็นร้อยละ 25 พวกที่มาเรียนด้วยเหตุผลที่จะนำความรู้ไปใช้สร้างสรรค์ หรือปรับปรุงปฏิสัมพันธ์ในสังคมและความ

สัมพันธ์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 9 พวกหนึ่งต้องการหลบหนีชีวิตประจำวันที่น่าเบื่อและเพื่อเปลี่ยนการดำเนินชีวิตของพวกเขา คิดเป็นร้อยละ 9 และอีกพวกหนึ่งเป็นผู้แสวงหาการหลบหนีจากชีวิตประจำวันที่น่าเบื่อหน่าย โดยทำให้สติปัญญาเขากว้างขวางขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6

สุขแก้ว คำสอน (2531:135) ได้วิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาของนักศึกษาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทตากจน จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปศึกษาต่อได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนต้องการให้ช่วยทำงาน ผู้ปกครองตากจน ผู้ปกครองเกรงว่าเรียนจบมาแล้วไม่มีงานทำ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา และเด็กไม่ชอบเรียน

สมใจ พิศนุงรักษ์ (2531:129) ได้วิจัยเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษาที่ปัญหาสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารและปกครองนักศึกษา ด้านบริการและสวัสดิการของมหาวิทยาลัย ด้านการปรับตัวทางการเรียน ส่วนความต้องการสูงสุดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านบริการและสวัสดิการของมหาวิทยาลัยด้านการสอนและความสัมพันธ์กับอาจารย์ ด้านการบริหารและการปกครองของนักศึกษา

จันทรา บุญช้อย (2526 : 80) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนการอภิปรายของครูประจำกลุ่ม และพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมการอภิปรายของผู้เรียนไว้ดังนี้ พฤติกรรมการสอนการอภิปรายของครูประจำกลุ่มที่แสดงออกบ่อยครั้ง ได้แก่ พฤติกรรมตามลำดับดังนี้ การใช้หน้าเสียงเป็นมิตร เป็นกันเองกับผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามข้อข้องใจ หรือรายละเอียดมากที่สุดก่อนสรุปผลการอภิปรายครั้งสุดท้าย การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้เสนอความคิดเห็น การแสดงการยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน การตั้งคำถามต่อกลุ่มให้ทุกคนได้ใช้ความคิดและร่วมกันอภิปราย การใช้ความอดทน และความเป็นมิตรในการไกล่เกลี่ยสถานการณ์การแก้ปัญหาขัดแย้งโดยการใช้แรงเหตุผลหรือการเสนอข้อความที่น่าเชื่อถือมาอ้างอิง การกล่าวชมแสดงความพอใจด้วยสีหน้าท่าทางในขณะที่ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น และการใช้อารมณ์ขันเพื่อช่วยให้สถานการณ์ขัดแย้งดีขึ้น และครูประจำกลุ่มมีพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมการอภิปรายของผู้เรียนมากในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ คือ พฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมการอภิปรายด้านการนำเข้าสู่การอภิปราย พฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมการอภิปรายด้านการสร้างบรรยากาศในการอภิปราย พฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมการอภิปรายด้านการเข้าความสนใจ กระตุ้นให้มีผู้เรียนใช้ความคิด และแสดงความคิดเห็น

พฤติกรรมการส่งเสริมการอภิปรายด้านการเชื่อมโยงความคิดเห็น และการช่วยให้เกิดการสื่อความหมายที่ดี พฤติกรรมการส่งเสริมการอภิปรายด้านการปฏิบัติต่อผู้เรียนในลักษณะต่างๆ พฤติกรรมการส่งเสริมการอภิปรายด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งในกลุ่ม พฤติกรรมการส่งเสริมการอภิปรายด้านการสรุปผลการอภิปราย มีบางพฤติกรรมในบางด้านที่ครูประจำกลุ่มแสดงพฤติกรรมเตรียมอุปกรณ์ รูปภาพ สไลด์ หรือข้อมูลอื่นๆ มาขยายความเกี่ยวกับประเด็นการอภิปรายและพฤติกรรมหลักเลี้ยงรบกวนและแสวงสัจ

กมลวรรณ มงคลศิริ (2529 : 92-94) ได้ให้ข้อวิจารณ์ เกี่ยวกับธรรมชาติของผู้เรียนไว้ว่า เมื่อผู้สอนมีความเชื่อว่าผู้เรียนวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่มีลักษณะแตกต่างกัน จึงทำให้มีพฤติกรรมการสอนที่แตกต่างกันด้วย สิ่งที่ผู้สอนควรคำนึง คือ วัตถุประสงค์และสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวกำหนดรูปแบบที่เหมาะสม จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูผู้สอนเมื่อสอนผู้ใหญ่มักจะมีลักษณะการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และตอบสนองต่อผู้เรียนผู้ใหญ่มากกว่าสอนเด็ก ทั้งนี้เป็นผลมาจากความเชื่อหรือความรู้สึกที่ว่า ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่มีแรงจูงใจในการเรียน มีความต้องการ มีความตั้งใจ ตลอดจนมีโอกาสและเวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าเด็ก

อดิศักดิ์ ศรีภูมื่น (2520 : 36-37) ได้วิจัยและสรุปว่า เหตุผลในการเข้ามาเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อต้องการเรียนต่อในชั้นสูงขึ้น มีความต้องการเพิ่มพูนความรู้สำหรับการทำงานที่คิดว่าเดิม หรือต้องการเปลี่ยนงานทำใหม่ และเพื่อความก้าวหน้าของตนเอง

อัจฉรา กัลยาณชาติ (2524 : 7) ได้วิจัยเกี่ยวกับเหตุจูงใจและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาถึงสาเหตุของการเข้าศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษาและเหตุจูงใจที่จะให้เข้าศึกษา พบว่านักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับ 4 ทั้งชายและหญิงมีความต้องการเหมือนกัน ในด้านการหาความรู้เพิ่มเติมและนำความรู้ที่ได้ไปศึกษาต่อหรือปรับปรุงงานอาชีพที่ทำอยู่ให้ดีขึ้นสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีอาชีพแล้ว ส่วนนักศึกษาผู้ใหญ่ที่ยังไม่มีอาชีพมีความต้องการนำความรู้ที่ได้ไปศึกษาต่อ

นวลเส้นต์ วงศ์เชิดธรรม (2522 : 167) ได้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยถามถึงจุดมุ่งหมายที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่ว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ชายทุกระดับ คือต้องการหาความรู้เพิ่มเติมเป็นส่วนมาก และนักศึกษาผู้ใหญ่หญิงทุกระดับวัยระดับ 4 คือ ต้องการหาความรู้เพิ่มเติมเป็นส่วนมาก สำหรับระดับ

4. โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาต้องการประกาศนียบัตร เพื่อไปศึกษาต่อเป็นจุดหมายที่สำคัญที่สุด

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ (2520:2-6) ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการเรียน และปัญหาสวัสดิการของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ทุกคณะจำนวน 1,079 คน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบบปลายเปิดและปิด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ปัญหาส่วนตัว นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาขณะศึกษา ได้แก่ ปัญหาเรื่องทุนการศึกษา ปัญหาสุขภาพ ซึ่งรวมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นนักศึกษาต่างจังหวัด

2. ปัญหาด้านการเรียน มีปัญหาเรื่องบรรยากาศทางการเรียนในคณะและภาควิชา ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ปัญหาการพบคณะดี หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ที่ปรึกษา โอกาสการเลือกเรียนวิชาที่ชอบและสนใจ และความรู้ลึกเบือเรียน

3. ปัญหาด้านสวัสดิการ นักศึกษาส่วนใหญ่พอใจบริการหอพักมหาวิทยาลัยและบริการห้องสมุด แต่ไม่พอใจเรื่องห้องปฏิบัติการ(ห้องแลป) โรงอาหารของมหาวิทยาลัย สวัสดิการรักษาพยาบาล ห้องน้ำห้องส้วม และห้องสันทนาการของนักศึกษา

อรพินทร์ นิมิตรนิวัฒน์ (2522:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาส่วนตัว และสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษามหาวิทยาลัย 9 แห่ง จำนวน 1,529 คน โดยใช้แบบสำรวจปัญหาส่วนตัวของนักศึกษา ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสำรวจปัญหามูนนี่ (Mooney Problem Checklist) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาส่วนตัวด้านการเงิน ด้านกิจกรรม และการบริการของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนกลาง ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านกิจกรรม และการบริการของมหาวิทยาลัย ด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ด้านความเป็นอยู่ในครอบครัว ด้านการปรับตัวทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค โดยที่ปัญหาส่วนตัวด้านการปรับตัวทางการเรียน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สามารถใช้ทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาส่วนกลางได้ ส่วนนักศึกษาก่อนภูมิภาคตัวทำนายได้แก่ ปัญหาส่วนตัวด้านการปรับตัวทางการเรียน ด้านการเงิน ด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม

ศิริลักษณ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2523:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อเปรียบเทียบปัญหาด้านต่างๆ 7 ด้าน คือ ปัญหาการเรียน ปัญหาสังคม ปัญหาการเงิน ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการใช้เวลาว่าง และปัญหาครอบครัว ตามตัวแปร เพศ ชั้นปี สถานที่พัก และคณะ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2522 จำนวน 528 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีปัญหาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการใช้เวลาว่าง ปัญหาสังคม ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการเงิน และปัญหาครอบครัว

2. นักศึกษาชายมีปัญหาการเงิน ปัญหาที่อยู่อาศัย และปัญหาการใช้เวลาว่างมากกว่านักศึกษาหญิง ส่วนปัญหาอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

3. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีปัญหาการเงินมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ส่วนปัญหาอื่นๆ นักศึกษาแต่ละชั้นปีมีปัญหาไม่แตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่อยู่หอพักของมหาวิทยาลัยมีปัญหาครอบครัวน้อยกว่านักศึกษาที่ไม่ได้อยู่หอพักของมหาวิทยาลัย ส่วนปัญหาอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

5. นักศึกษาแต่ละคณะมีปัญหาแตกต่างกันทุกด้าน ยกเว้น ปัญหาสุขภาพ

สุภาพรณ โศตรจรัส (2524:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหาตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากปัญหาการปรับตัวทั้ง 11 ด้าน ของนิสิตจำนวน 2,009 คน ผลการศึกษาในส่วนปัญหาการปรับตัวทั้ง 11 ด้าน พบว่านิสิตประสบปัญหามากที่สุดในด้านการปรับตัวทางการเรียนและประสบปัญหาน้อยที่สุดในการปรับตัวทางเพศ ปัญหาที่นิสิตประสบค่อนข้างมากได้แก่ ด้านกิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการปรับตัวทางอารมณ์และส่วนตัว ด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพและการศึกษา และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ส่วนปัญหาที่นิสิตประสบค่อนข้างน้อยได้แก่ ด้านศีลธรรมและศาสนา ด้านสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกาย ด้านการเงินและที่อยู่อาศัย ด้านบ้านและครอบครัว

ยี่สุน เสวีบุรณะพงศ์ (2526:บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัญหาส่วนตัว สังคมและการเรียนของนิสิตต่างจังหวัด ซึ่งกำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในกรุงเทพมหานคร

นคร เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาตามตัวแปร เพศ ภูมิภาค และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2526 จำนวน 217 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตต่างจังหวัดในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒใน กรุงเทพมหานคร มีปัญหาทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ปัญหาการเรียน ปัญหาส่วนตัว และปัญหาสังคม นิสิตชายและนิสิตหญิงมีปัญหาส่วนตัวแตกต่างกันมากที่สุด โดยเฉพาะนิสิตชาย มีปัญหามากกว่านิสิตหญิงในทุกด้าน นิสิตที่อยู่ภูมิลำเนาต่างกันและระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่างกันมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาสังคมแตกต่างกัน ส่วนปัญหาการเรียนไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีปัญหาทางการเรียนแตกต่างกันมากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาสังคมและปัญหาส่วนตัว

วรรณภา บุรณโชติ และ วิษวี ทวีพันธ์ (2527:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการของนิสิตนักศึกษา และการให้บริการปรึกษาแนะแนว กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของรัฐ 20 แห่ง จำนวน 3,029 คน ผลการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพบว่า

1. นิสิตนักศึกษามีปัญหาร้อยละสูงสุดในด้านต่างๆคือ ร้อยละ 13 มีปัญหาด้านสุขภาพ ร้อยละ 7 มีปัญหาด้านการเงิน ร้อยละ 36 มีปัญหาด้านกิจกรรมและการพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 9 มีปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคม ร้อยละ 10 มีปัญหามากในด้านบุคลิกภาพ ร้อยละ 16 มีปัญหามากในด้านอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับคน ร้อยละ 18 มีปัญหาด้านเพศ ร้อยละ 15 มีปัญหาด้านบ้านและครอบครัว และร้อยละ 25 มีปัญหามากในด้านการปรับตัวทางการเรียน

2. ความต้องการของนิสิตนักศึกษา มีความต้องการอย่างมากในแต่ละเรื่อง ดังนี้ ร้อยละ 48 ต้องการอุปกรณ์การเรียนอย่างเพียงพอ ร้อยละ 47 ต้องการอิสรภาพในการเลือกเรียนวิชาที่ชอบบางวิชา ร้อยละ 34 ต้องการติวเตอร์ในวิชาต่างๆ ร้อยละ 32 ต้องการปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดีขึ้น ร้อยละ 20-21 ต้องการคำแนะนำจากแพทย์ ทุนการศึกษา ทหารราชได้พิเศษ รู้หลักธรรมทางศาสนา ร้อยละ 15 ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย และร้อยละ 13 ต้องการความรู้เรื่องเพศ

3. นิสิตนักศึกษาชายมีปัญหามากกว่านิสิตนักศึกษาหญิงในด้านการเงิน กิจกรรม การพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อนและการเข้าสังคม เพศ ปัญหาสภาพครอบครัว แต่นิสิตนักศึกษาหญิงมีปัญหา

มากกว่าในด้านสุขภาพ อารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับคน

4. นิสิตนักศึกษาชายมีความต้องการมากกว่านิสิตนักศึกษาหญิงในเรื่อง ต้องการทำงานนอกเวลาเพื่อหาเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน ความรู้เรื่องเพศ อีสุภภาพในการเลือกวิชาเรียน แต่นิสิตนักศึกษาหญิงมีความต้องการในเรื่องคิวเตอร์ในวิชาต่างๆ

อำเภอวารณ พุ่มศรีสวัสดิ์ (2529:บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการบริการด้านกิจการนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ๗ ศาสาษา ที่ศึกษาในภาคปลายปีการศึกษา 2528 จำนวน 562 คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคม ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับคน ปัญหาด้านบริการของมหาวิทยาลัย ปัญหาด้านการเรียนและปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษา อยู่ในระดับน้อยถึงระดับปานกลาง นักศึกษาชายมีปัญหาด้านการเงินมากกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาต่างกันมีปัญหาด้านการเงินต่างกัน เมื่อพิจารณาถึงสถานที่ตั้งของสถานศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักศึกษาหญิงที่จบการศึกษามาจากเขตกรุงเทพมหานคร มีปัญหาด้านครอบครัว และด้านกิจกรรมนักศึกษามากกว่านักศึกษาหญิงที่จบการศึกษามาจากจังหวัดอื่นๆ ส่วนนักศึกษาชายที่เรียนในสาขาวิชาต่างกันจะมีปัญหาด้านครอบครัวแตกต่างกัน ในด้านความต้องการพบว่านักศึกษาต้องการบริการปฐมนิเทศ บริการแนะแนวและให้คำปรึกษา ทูการศึกษา บริการด้านกิจกรรมนักศึกษา และบริการอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการพบว่านักศึกษาชายมีความต้องการด้านทุนการศึกษา และบริการอื่นๆ มากกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาที่มาจากสาขาวิชาต่างกันมีความต้องการบริการทุนการศึกษาและบริการอื่นๆ แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีข้อค้นพบคล้ายคลึงกันว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาเป็นอันดับแรกเกี่ยวกับการเรียนการสอน นับตั้งแต่การปรับตัวทางการศึกษา ระบบการศึกษา หลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ปัญหาทางด้านสังคมรวมทั้งปัญหาการเงินเป็นอันดับรองลงมา และปัญหาอันดับสุดท้าย มักเกี่ยวข้องกับปัญหาส่วนตัวของนักศึกษา เช่น ปัญหาสุขภาพและปัญหาด้านเพศ เป็นต้น และจากความแตกต่างของปัญหาโดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น อาจบ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัญหาและความต้องการอื่นๆ ที่อาจติดตามมาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบควรให้ความสนใจ โดยทำการศึกษาและนำผลการศึกษานั้นมาเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การกำหนดนโยบายที่เด่นชัด เพื่อการให้ความช่วยเหลือและพัฒนานักศึกษาตามขั้นตอนของการพัฒนาที่เขาควรได้รับต่อไป